

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De virtute religionis - Cod. Ettenheim-Münster 307

[S.l.], 1736

[urn:nbn:de:bsz:31-131057](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131057)

7

EM 307

XI

Tractatus
De
Virtute Religionis.
1736.

XI

Tractatus
de
Virtute Religiosa
1736

2

Tractatus De Virtute Religionis.

Nomen religionis alio significat statum quemdam et ordinem vite multum inuolentium Deum precidit alia regula, h'ed speciali quada norma credendi. hic a sumit pro vite quada morali, et dicit quod sit virtus quia Deo inq' oiu' creatione ac Deo cultu debitu exhibent.

Religionis actus immediatus est devotio, actus vero medii sunt ipse Dei cultus in se habet et long, cogens actus, id enumerantur ex D. Th. 2.2. q. 81. nempe adoratio, oratio, sacrificium: de quo in tract. de Es. 1. oblatio, primitia, decima, votum, iuramentum, adiuratio, laus Dei. vitia a huius virtutis opposita sunt multiplicia, ut in decursu huius tractatus videre possit: et quoniam in actibus huius virtutis, sub vitia ei opposita continentur ei sunt obvia. Tractatus huius oppositarum sume videtur.

De disputatio

De adoratio et oratio.

Antequam hanc disputacionem aggrediamur circa devotionem aliquid breviter praeponendum est: itaque devotio ut dicitur actus specialis a religione immediate elicitus, nil aliud est quam ut ait S. Th. actus voluntatis huius offerentis se ipsam Deo ad eum servientem.

Notanter dixi ut de peculiaribus et specialibus actibus à religione
immediate elicitis: nam ut plurimum deus sumitur pro gratia
generali ad quemvis religionis actus, et sic sumitur deus
quod sit promittens quod seu fervor affectus ad cultum
Deo exhibendum, ut ad orationem, sacrificium, vota Deo ex-
hibenda &c. unde quod se in orationibus, suis exercitiis &c. promp-
tos exhibent, devotos dicimus, in hisce vero scriptis inde-
votos nominamus. De hac devotione, sive speciali sive
generali nil hic occurrit ulterius dicendum, sed illud
de adoratione et oratione pauca explicanda veniant.

Quaestio 1.^a

De Adoratione et cultu
sanctorum ac s. Joann.

Art. 1.

De adoratione Christi.

Suppono 1.º quod obitu sociale quod religionis sit cultus Div.
sive honor quod Deo volumus. Et quod distinguit à
virtutibus theologis quod immediate Deum pro obitu habet.
Obitu vero sociale sunt actiones, ut in quod externa
et has enim cultum Deo debent exhibere. quod a male
cui sit ipse Deus, cui cultum et honor volumus. Quod
obitu sociale quod sit ipsa honestas et reverentia quod

Concl. 2. si hinc abstrahatur Xti si in abstracto sumatur
inferiori aliquo cultu sed hyperdulia coli.
rad. qia in illa hypothese nil in ea considerat nisi crea-
tu qd. qd. proin cultu patrie adorari n. deb.

Dices hoc ad qtra qstia et p. P. P. qd. docent una
eatenus adorari adorari humaniter ad verbo.

R. n. apud, na qstia et p. P. P. qd. voluat qtra
Nestorini qd. illa pot. se adorari imo et deat. qstias
adorari Xti sed n. negat nos posse proficere a dignitate
verbi et adorare personam humanam.

Ceterum licet speculative res ita se habere videatur, abn.
practice cogit. ita precisiones et abstractiones n. ad
admittenda, sed Xti semper adorari deb. iuxta patrie
cultu, cui vere est a. abte rei sed semper ho. Deo.

Concl. 3. sanctissim. nomen IESU colendum et adorandum
in cultu patrie sed pot. respectivo. ita cum cultu qtra
Calvin.

R. 1. p. ex s. script. philip. 2. de in no. Jesu o. gen.
qd. certe cultu patrie aperte designat.

R. 2. p. qia ille cultu respectivo, qd. aliquid adoramus d. vobis
se, sed ppter excellentiam alteri inexistente, ad qd. dicit
respectu, atq. nomen Jesu n. adorant precise ppter se sed
ppter salvatore, quod significat et representat qd. adorant

5
de cultu patriæ in respectivo.

Art. 2.

De cultu & invocacōe sanctorum.

Questio procedit an quod cultu adoratis liceat colere ac et invocare sanctos in celo existentes s̄ hac formula quod sup̄gant cæli s̄. Maria o. p. n. s̄. Petre s̄. Paule s̄ intercedite pro nobis. regant nri temporis novatores q̄ tra q̄s s̄.

Concl. 1. de fide certu d̄ sanctos et invocandos aut salte cu fuit posse invocari. Ita s̄. s̄. 25. de invocacōe sanctorum et cæli oes. sanctos Dei inquit s̄. Th. 3. p. q. 25. a. 6. in venerase s̄bre s̄nḡ membra x̄ri, Dei filios et amicos, et nos intercessores.

Pro. rase. q̄ antiquiores Patres id nos suo exemplo docuerunt ut in eoru libris videre d̄. 2do q̄ia ee invocacōe sanctorum multis beneficijs s̄a corporis q̄a ad idamur q̄d certe id nisi sentire n̄gri s̄.

Quod s̄ctarij unice et mediatores nisi d̄o et s̄nes s̄t s̄u des̄, unde si fieri injuria s̄ alij sancti s̄nḡ intercessores invocant. sed Contra e quod s̄. Paulus nominet et Moysen mediatore

intra Deu et hinc gal. 3. De exigis idem aply
pajim in suis eplis, ad fideles pro ipso orare dignente
Coloss. 4. orate in stake orantes sal pro nobis & et 2. Thim.
3^a orate pro nobis ut sermo Dei currat. qd licet
xlg sit supremq mediator et intercesor facultat admittit
et alios Santos, et ming gales intercesores. unde Jo.
apoc. 5. vidit 4 Seniores thrones thronas aureas plenas
odoramentoru qd st oras sanctoru.

Conf. 1. ex lib. Job. c. 42. ubi legitur Deu tres amicos
Jobi ad eum misisse gatag, pro ipso oraret, et su fu-
ror Dei ab ipso auerteret. 2do ex Baruch c. 5.
ubi Propheta su orat: Domine opebas Deu Israel audi
ne oradem mortuoru Israel. 3. ex Gen. 42.
ubi benedicens Jacob filij Joseph. inquit invocetur
sup eos nomen meum, nomina qd Patru meoru
abraha et Isaac.

Replicand sanctos in coelo n audire preces nras, unde
nos frustra eos invocare sed
Contra e qd si samuel cognovit oia qd erat in corde Saul
id Eliseus oia secreta consilia Regis Siria p. cur
sancti in coelo nras oras cognoscere n valeant profert
cu salmista dicat in conspectu angeloru statu filij
procul dubio D in q speru sanctoru cu sit isti egales.

Concl. 2. B. V. Maria adoranda d. hyperdulia absoluta.
Ita Catholi q. tra. Baza et alios. Peccagios.
Ras d. q. raoc dignitas matris Dei exallit sup oes sanctos
et angelos q. p.

Concl. 3. Sancti alij oes adorari debent absoluta dulia. Ita
Ihero con. catholico. Summo ex trid. et s. th. prima
gelus. altaris.

Ras d. q. ihe recte colitur et adoratur cultu dulia absolute
in q. reperitur singularis q. d. dignitas seu excellentia sup-
naturalis: atq. in sanctis huc reperitur raoc gloriae et
grae altis: q. p.

Conf. abraham Genes. 19. Josue. Josue 5. adoraverunt angelos.
Solem ihe reges ac imperatores p. huc q. d. excellentia d. d. d.
adorari. Salte adbraoe. politica, car q. d. sancti p. huc
sanctitate et excellentia p. ronal d. d. d. adorari ado-
raoe sacra.

Vices. Petry ad. 1. id i Cornelio adoraret, prohibuit dicens,
Surge et iste ho ego su. Similes et angly q. p. q. pro-
hibuit ne adoraret. i Joane.

Et dicit Petrus id prohibuisse modestia et humilitas sua.
De nra gelusio. Ihu Rogite De sanctis in celo. angelu
so apocalypticu id deo Joani prohibuisse su ut significaret
q. d. excellentia sua nra p. rone hyposatica acce

lida arly
re dignetur
s. et d. huc
s. licet
s. admittit
unde fo
reas plaus
es amicos
et su. fu.
ch c. 5.
huc aud
co. Ar.
invenitur
nem
1
reas, unde
in cord. Jul.
a p. car
huc p. p. p.
s. p. p. p.
s. p. p. p.

si pes. Sed ut offenderet quanta venerandi mereat
dignitas apostolatus quae fulgebatur Joannes: nam alibi
angeli in vet. test. tales cultui admitti leguntur,
vix exegisse Jo. 1. 5.

Insp. 1.º Cultus qui sanctis dicitur & religiosa servitus quae
creatur: atque religiosa servitus quae creaturae prohibetur
Deut. 4. Domini Deo tui adorabis et illi soli servies.
quod cultus qui sanctis dicitur et prohibetur.

Insp. 2.º Cultus qui sanctis dicitur & religiosa servitus
minor cultus tabernaculi c. M. ad minor cultus tabernaculi n. M.
de ista de a de ista illud quod ablatum Decalogi verba.

Insp. 3.º Ester & Mardocheus recusavit adorare Acham, quia
nihil nisi mardochei c. 15 timui ne honorem Dei transferretur
ad hunc, et ne quidem adorare ex parte deo meo.

Insp. 4.º Aman vero sicut voluisse cultus tabernaculi infra deorum adorari
cogit, ascendente incredibili illius ambitione, quod sufficienter
ex verbis mardochei erui potest, sicut ceteris ab hebraeis scriptis
illud notat Tyrannus.

Insp. 5.º ad collos. 2.º cultus angelorum prohibetur ab apostolo dicente
nemo vos seduciat volens in humilitate et religione angelorum.
Et ibi a quo solum inspectari superstitiosum cultum angelorum

ipsi alij semi judaei et semi platonici quosdam Deos medios et
opifices ac gubernatores mundi putabant, et tunc mediatores
inter Deum et homines Christo excluso stabuebant.

Art. 4. Dato quod sancti colendi sint, alii non licet eis templa
erigere dicente augustino l. i. contra Maximianum arianum, si
angelis faceremus templum, anathematizaremur à veritate Christi
et Ecclesia Dei.

Idem non licet sanctis templa erigere in ordine ad sacrificium e.
uni enim Deo debet sacrificium. in ordine ad aliud quod non sacrificium
distinctione n. de templo sicut priore sicut accepto H. Logica D. Aug.
non de templo sicut posteriori sicut.

Art. 5.

De cultu sanctarum imaginum.

Nota hoc est differentia inter imaginem et idolum, quod imago
est vera similitudo rei alicuius, ut cum pingitur homo ergo est idolum
non est falsa similitudo, quod representat id quod revera non est
ut cum gentiles representabant Sabas Jovis Martis et aliorum
Deorum quod non revera deum non erant. unde Theodoretus vocat
idola representaciones rerum non substantiarum.

Negus dicas eandem legi imagines s. Trinitatis ac angelorum
esse idola, quia representant id quod revera non est. nam
Contra id quod non sunt facta ad representanda naturam s. Trinitatis

et angelorum, sed et ad exhibenda sua in ga. D. Trinitatis
persona et angeli aliquo apparere, v. cetera ad eorum proprietates
et affectiones figuris quibusdam sive figuris exprimerentur.

Concl. 1^a De fide catholica tenendum est sanctas imagines à nobis
colenda et propter prototypa ita Trid. sp. 25 in Decr. de f. imag.
ubi dicit. imagines sacras in templis habendas et Titulis eis
honore impertienda et, quoniam honor qui eis exhibetur refertur
ad prototypa quae illa representant, ita ut per imagines quae
spectantur et coram quibus caput aperiunt et prostrantibus Deum
adorent, et sanctos quorum illa similitudine gerunt veneremur.

P. 1. ex f. 101. Populi et alibi aera et inanimata et imaginibus
nihil melius ob respectum ad Deum in summa habita esse
venerant.

P. 2. ratiō. Xp̄i et sancti sunt colendi ut supra probavimus, quod est
eorum imaginibus aliquis cultus et honor et exhibendus.

P. 3. quia honor impertitur imaginibus cum sit respectivo redundans
et derivatur in personam quae sunt imagines, sicuti honor in qua
metalia quae caesaris effigies exhibent, redundat in personam
ipsius caesaris.

Concl. 2. Cultus usque per imaginum valde idoneus ad devotum
suum excitandum et fovendum.
ratiō et 1° quia natura nostra valde conformata est ad per se ipsa ad

spiritualia evocant, quae causa fuit quod Deus semel in seculis
 figuris instituit. 2. do imagines hinc miserabilis sunt vice
 laborum. 3. s. magni instrumentum ad imitationem, quoniam est ad
 affectus suos excitandos. 4. usque imaginum est quod velut con-
 spectus amoris quae prototypum quod est. unde v. ce hoc patet
 quod s. imagines magno in pretio ac veneracione habita sunt.

Ob. 1. illud exodi 10. in facies tibi sculptile quod est.

Re. 1. 70 pro se sculptile verum idolum, id quod prohibetur ois
 imago, sed solum illa quae dicitur idolum.

Re. 2. ubi prohiberi ne ita fiant et abeantur imagines ut repu-
 terentur potius eis exhibeatur Divinus honor.

In. 1. duo habita sunt concilia Constantiensi uno s. b.
 Leone iconomacho, altero s. Constantino Copronimo in
 quibus dicitur de illicito et cultu imaginum quod est.

Re. praefata duo concilia non fuisse legitima sed conciliabula
 a patriarchis eius s. imperatoribus iconoclastis contra velle
 Rom. pontificis contra et leges ab Ecclesia rejecta.

In. 2. Conc. Elbertinum can. 56 docet in Ecclesia picturas
 esse non debere et veritas ne pingantur in parietibus quod colitur
 et adoratur.

Re. hoc concilium non damnavit cultum imaginum sed potius ei favet
 nam ideo veritas imagines pingi in parietibus ne in frange te

speculatione Ecclesiam paganorum ludibrijs exponerent.
Inss. 5. conc. Francofurt. rejecit Niceni 2° concilij
de imaginibz decretum.

Et DD. falsum est hoc concilium nicenae synodi de imaginum
cultu decretum damna esse. verum quidem est de hoc concilio, certum
est quod fuerit nationale the, unde non potuit prevalere nicenae
synodo quae fuit aemmerica.

Inss. 4. non est viva Dei imago nec tamen adorandi cultu respectu.
pro Dei. quod talis cultus nec alijs Dei v. xpi imaginibz
exhiberi debet.

Et n. c. cum enim huiusmodi est propter dignitatem suam realem, et propter ex-
cellentiam quam habet aliunde debet cultu absoluto, periculo
est si committeretur adorari propter prototypum, ne cultus adoran-
dum transferretur in id, adeoque daretur occasio ad idolatriam.

Art. 4.

Quisna cultus s. imaginibz ac reliquijs debet.

Concl. 1. religio xpi ac sanctorum in venerandis libris
s. de fide contra Euxomiam est vigilantium quod
error tempore Constantini Gron. ita invaluit ut sa-
cilegg. illi imulator sacris religijs conspurcari et ubiqz
deleri iuberent, et vestigijs firmiter inhaerent nisi temporis
haereticis.

P. 1. ex J. Script. Exodi 13. ossa jacob et Joseph ce-
quatur fuisse magno honore tractata et sepulta.

P. 2. Deq. honorat. religias sanctoru cu ad illaru praesentia
plurima patet miracula, qd. nos easde venerari debent.
p. ant. 4. reg. 3. ad praesentia cadaveris celsi Deq. suscitavit
mortuu. ad. ig. p. cinctoria ac sudaria Pauli apli
sanavit agros. Ad aug. l. 2. de civ. Dei c. 2. de statib.
sol. miracula, religias s. Berthari ed. edita, ut illis
enarrandi tunc foret multos libros scribere, et certe
nisi sua p. nacia d. velle regere miracula qd. Deq.
p. religias sanctoru patet; qd. hodie adhuc monstrat
sanctoru quorundam ossa arida odorato liquore et saluberr.
oleo g. fusa.

Concl. 2. religia Xti et s. p. eade ad rae de eoru
imaginib. colenda et cultu s. respectivo, ille la-
bia, ista, ut dicitur s. hyperdulia s. sicut B. M. V.
2da. Decret. g. tra Bellar. et alios q. volunt imagines
de eoru cultu adorandas et qd. exemplar ac p. vnde
docent imaginib. sanctoru n. d. ore s. dulia nec B. M.
Virginis hyperdulia sed nec Xti Dni labria, sed qua-
dam inferiore cultu q. s. qd. dici possit dulia, hyperdulia,
et labria.

Pro. ex ipso usu Ecclesie, ad s. Crucis q̄a representabat
Xp̄m Xp̄m solum ad d̄m cultu latrice ut mani-
festu d̄ ex ipso die Parasceve.

P. i. p. q̄a itide d̄ q̄tra Bellarm. q̄a cultu d̄ signu
servitutis ac s̄bmissiois, atq̄ n̄ popu servire inani-
matis s̄t ^{simagini} Crucis ac religio, sed ipso velle ac defacto
solo ei servire que imago, cruce atq̄ religio reprae-
sentat. q̄o cultu in imaginibzq̄ exhibitibz d̄ s̄t
refectus.

Ceteru nota licet cruce et religio q̄ ab solutu cultu
d̄ mercede p̄ se, p̄ accid. t̄ et concomitanter coling
das cu prototypo, q̄atq̄ nimiru s̄ntu v̄q̄ apprehendit
in imagine representatu, et sic illi cultu refering ut
t̄ t̄m ad d̄m s̄t solum exemplar.

Ob. 1. q̄ta i. q̄. Xp̄m ab initio d̄ coluerut religio s̄ntu
q̄o p̄. p̄o. q̄a p̄ id faciend scandalizasset gentiles,
ap̄ta d̄ferentes cultu h̄ibz mortuo, q̄i Deo t̄m doct̄.
P. n. seq̄ na et ip̄i gentiles n̄ s̄t cultu d̄licia, veru et
latrice venerabat h̄is mortuo.

Ob. 2. auct̄. Hieronimi dicentes t̄e idololatria cereos accep-
tere cora religio.

St. D. hieronymus ad redarguere accensione cereorum
sed tunc falsa quorundam arbitrariis illustrari
inde martyres. optime in S. Do. vocat cereos in vet. lege
ante federis arca Divino mandato accendi debuisse.

Ob. S. auth. D. Aug. adorare sepulchrorum reprehenditur.

St. S. Datores ad reprehendere simplex adorare sepulchro-
rum sed modum quo fiebat, videlicet cum ebrietate inter
epulas et vinum, et similia quo sepulchris imponebantur.
Infl. Augustinus Dubitavit de religijs!

St. Dubitavit tunc de ijs quo quia privati hinc circumfere-
bant, ad de publice venerari fidelium appetit.

Infer. 10. Clavis quibus Christus cruci affixus fuit, tunc
quo latius eius proferuntur de cultu latrice respectivo adoranda esse,
tunc ad quia hinc inter religias Christi numerantur.

Inq. 2. ex eo quod alius imagines pro alijs habeant in honore di-
versissimis colligi eas a nobis Deos reputari, cum id ideo plus
faciamus, quod experiamur frequentibus in hoc quo in illo loco
Deum miracula patrare: Sed ipsa frequentibus hanc quo illa
imagines colentibus esse peculiariter prohibuit, sicut ipse olim
per virga Moyses et aron potius miracula operasse, quo
alia eiusdem generis signa.

Questio 2.

De oratione in coeli, ac suffragiis.

Art. 1.

De oratione in coeli.

Nota. oratio si tale sumatur & quavis pig animi motu seu
gavisu sua mentis in Deum ascensio: si vero spiritus ad propria
sumatur & petitis decernatur a Deo.

Dr. 1. petitio id est locutio expressiva desiderij aliquid
obtinendi a Deo cui legitur et intentione facta ut illud
obtineamus; hinc ut vides oratio variis actibus complectitur
in vobis in illis, precipue in seipso D. Th. quod
in actu rationis practica exprimitur desiderium aliquid
humile suppliciter obtinendi ab eo ad quod dirigitur.

Dr. 2. decernit est virtus ac dominum supernaturalem in
ad honorem temporalium et naturalium modo hanc petantur facit
satis conditione in quantum est ad obsequium salutis nostrae, siquidem
sape hanc nobis est exitialia, atque adeo de nobis quae
esse possunt, et quae talia petentur ad solum actum religionis
exerceret sed nec esset immunitas a culpa.

Dr. 3. a Deo est lingua bene absoluta orationis: ille enim est
absolutus et subiectus auctor omnium omnium suorum
sive gratia. possunt in respective lingua patroni et inter-

Itē math. 28 vigilate et orate ne intretis in tentationem.
Lao 2. p. d. qia Deo auxili sine quibus n. sumus p. severa-
turi, n. preparavit nisi orantibus ut insinuat D. Greg. li.
dialog. c. 8. his verbis: obtineri nequa potest qd
predestinata n. fuerunt, sed ea qd p. viri querendo
efficiunt, ita predestinata s. ut precibus obtineantur.
unde iuxta ead. n. p. abiq. mortali oras, nec p. omitti
ut nec tempore gravis desistis, neq. p. unum aut alterum die
sine veniali, qia scriptu d. sine intermissione orate.
Dices 1. Deo d. immutabilis in ip. qd ab eterno predesti-
navit. qd oras potius prohiberi qd precibus d. ut sole
ad hoc directa ut Deo nubes suu. delecta.
Et n. c. qia ut dicimus ex D. Greg. Deo d. vult decreta
sua adimplere nisi mediante oratione.
Dices 2. oras respectu petitoru d. frustranea qia ut d.
Joan. 9. scimus qia Deo petores n. exaudit, qd ad ea
n. tenentur vi precepti.
Et n. a. ad rason. adiectu d. ex s. aug. illa verba ex
hinc n. paritq. illuminati in fide.
Ioh. petores s. contra statu gratia qd videtur n. ad
tunc orandi qd q.

Et licet virtus merendi ac satisfaciendi inibi stabili
 gratia nō hāc efficacia impetrandi, hac em̄ inibi miseri-
 cordia divina q̄ provenit p̄ctores s̄d illud p̄. miseri-
 cordia eig proveniet me. vid. hac de re D. Th. 2. 2. q. 83.
 a. 16.

Concl. 2. ois et sola creat̄ realis pot̄ orare. I, certa.
 rāo 1. q̄ia hac sola pot̄ ad s̄missionem et cognōe sue indigentia
 p̄bere decentia i Deo.

Dices. 1.º Rom. 8. Et ipse spiritus sanctus pro nobis postulat
 gemitibus inenarrabilibus. 2.º ibid de Xto Et quod inrellat
 pro nobis. ite i Jo. 2. advocatus hominum apud Patrem s̄p̄ Xto.
 Et ad id verba illa illud est in suu caeli, nempe spiritus
 facit ut postulem. ad 1. R. Et orare posse q̄ hae.
 2.º an oratio vim habeat infallibilem impetrandi?

Et q̄o ex marci 11 et math. 21 motu vestriat segalibus gemitibus
 1.º ut res petat ad salute acria, 2.º ut petat pro seip̄,
 3.º ut oratio sit firma fiducia suffulta. 4.º atq̄ p̄reverentia
 roborata.

2.º. no q̄ibus orandum? R. pro oibz q̄ necesse sit in suis
 q̄da hō a improbler sentiant orari posse pro sanctis illis
 p̄cedendo gloria accidentale.

De suffragiis ^{Art. 2.} pro vivis qd defunctis.
Tria s't genera suffragioru scilicet sacrificiu missae . 2.
opera qdlibet paralia ut cetna, jejunia C. 3. orationes.
~~unde de suffragiis hie qd dicitur~~
De gibis vide Gervasii tom. 6. h. de Penit. q. 9.
a. 3. 4 C.

^{Art. 3.}
De precipuis indulgentiis regularibz
ac praeterito nro Ordini concessis.
Concl. 1. qda s. P. Benedicti h'c plenarias indulgas
concessas sa pro religiosi qd secularibz in 3. precipuis
festis scilicet s. P. Benedicti s. Schol. Mauri
Placidi, iteqz oia s. eidem ordini. pabel ex
Bulla Clementis X. quod Rev. P. Geiser q. 2. a. i.
f. 67. instante P. fidei honore Maier, benedictino h'c s.
pro te procuratore Generali congregacionis h'c s. D'ni ord.
addit ad Rev. Geiser, n. 105. ex parte s'pae et
alij festu translaonis seu comemoracionis s. Patris
ob quessionem Pauli III. et Greg. XIII.

Et i. qalia opera in Bulla recereri debent ut qis tunc
indulgiarum participare fieri valeat.
Et. regim devota visitare s. pacha q. festioe ac Comu
Ecclesia moniali ac pia oraoe pro Xnoru Principum

f. 104. Lures afferens auctoritas.

Concl. 4. In quibuslibet diebus post festum religiosi sui ordinis
uno et aliquo lucrari indulgentias plenarias renovando
3 vota ita poterit sentiunt D. Bern. Genes. Dionys.
CARTH. P. Hanc Dionysij hanc est, quia quod est peccatum
gaudet de scelere a se peccato, paratque hanc facere
si populus promeretur tot gratia paratque gratia ante. come-
ruerat illud peccando ut testatur alex. de ales. q. 10. a. 1.

Concl. 5. In quibuslibet diebus post festum omnes regulares cultu
sui lucrari plenarias indulgentias recitando ps. Miserere
ita gessit de festis ut lib. eorum privilegia et indulgentias
et consequenter et alijs regularibus ob communicacione privilegiorum.

Concl. 6. sui ordinis personae gessit a s. synaxi reflecti
suscipiantes lib. religionis, pariter et professione emittentes
consequuntur indulgentias plenarias. Ita gessit omnibus religionibus
approbatis Paulus V.

Concl. 7. religiosi qui post 10 dies exercitijs pro recollectione
spiritus vacant consequuntur ibidem plenarias indulgentias ex gessit
ne eisdem Pauli, modum gessit a s. synaxi reflecti Pauli.

Concl. 8. quibuslibet religiosi in articulo mortis vere penitens
gessit et gessit pronuntians ore et mente non Jesu
lucrat indulgentias plenarias et gessit eisdem Pauli V.

Concl. 9
s. unice
plenarias
Concl. 10
de la
dicitur
hanc
nisi
voluntate

Hinc can
ponis
de la
Pauli
vng.
Hanc
nihil
prima
Pauli
de iura

Concl. 9. quis religioſus ſa nri qd alioru ordinu faciendo
 i unicu ſacru pro qſtrate ſpurto liberat eud i flamas
 piaculantiu. Ita Bonagravia. ſultu qeſpice Clementis 8. p.

Concl. 10. ſi regulares i unicu ſacru faciant pro ſpanto
 Patre i Matre obtineat iſis plenarias indulgias ac libera-
 tionem a purgatorio. Ita Gobat. et alij. pro alijs vō qſangui-
 neis infra tertiu gradu i ſacra offerri ſont. De indulgijs
 vō plenarijs vide ſcra quod R. Geiſer. n. iii. et 123.

Quæſtio 3.

De oratione in ſpē preſentim de horis canonicis.

Hora can. ſpū ſpū, qd ſiud publico preces ab Ecc'ſiis
 ſpūis noē Ecc'ſiæ certis horis ſpōſenda. garu r' nanciatu
 ad ſolu qia ſpūis in ſa Laude dicit Deo David, ſed
 et ob 7 præcipua myſteria paſſionis Xti juxta veteres
 verſq.

Hæc ſc' ſederis pber qd ſpalling horis
 matutina ligat Xtu qd crimina surgat.
 prima replet ſpūis, cauſa dat ſerua mortis.
 ſexta Cruci neſcit. Caſq' eig nona ſipertit.
 Veſpera deſonis, tumulo completa reponit.

Art. 1.

Qualis & quomodo sit obligatio recitandi privati
horas canonicas.

Concl. ad recitandas horas can. sibi mortali obligantur
certa persona ecclesiae comprehensa his tribus titulis:

Sacerdotii, ordinis, beneficii ecclesiae, et religionis choro adscripti.
I. cois.

Dixi sibi s. ordinis quod titulo ad comprehendunt minoribus ini-
diati, sed tunc in majoribus quod titulis, unde illi etiam ex decetia
ad majorem venerant oratione quod laici, nullo in iure in spe-
titudine obligati sunt ad officium B. Mariae V. ad psalmos aliquos
imo ne quidem saltem gravius ad illas preces quae erga illis in
ordinabe injungit, quia erga non presumitur ipsi tunc imponere
onera, sed nec fortiter potest, quia non adest sufficientis eorum: talia
itaque imponuntur ex sola decetia in gradu actione vel
simile sine. quod et de omnibus aliis ordinariis aliquid est.

Ita poterit p. i. c. i. h. n. ii.

Ceterum nota clericos in majoribus quod titulis ex nullo iure
scripto quantum ad hunc ad privata recitatione obligari sibi gravi
ad horas can. sed potest duntaxat ex universali et
recepta in tota ecclesia consuetudine: nam c. i. de celebr.
miss. quod populus adduci potest facit mentionem de presby-
teris.

Tituli 2. Beneficij Ruffi, qd titulo veniunt omnes Beneficiati, sine curati ut si Ep. abbas, praepositi, Decani, Parochi &c. Sive non curati ut Canonici, Vicarii & alij Beneficiarij.

Porro circa h. tit. quaedam veniunt resolvenda et explicanda, 1o. Solum titulus beneficij sine possessione et absq. redditibus non obligat ad horas can. cum enim talis Beneficiatus sui Beneficij necdum possessione beneat, nec fructus percipiat, ad de hoc Beneficium suum non effectum: Secus in dicens est sed si sua culpa tali possessione frustraretur ita coiter D.D.

2o. Tenentur in illi Beneficiati ad horas can. qd licet si sine sine sua culpa: si recipiant omnes sub fructus, recipiant in parte qd sufficit ad sustentationem.

3o. Tenentur potestates qd qd primo aut ad 2do ano recipiant fructus, qia v. qd assignatur fabricis et sic pro tota vita eisdem satisfaciunt; si impediunt pro predecessore mortuo et sic et ipsi eodem privilegio gaudent: opposita in lesu sententia ad d. in p. b. l. i.

4o. Tenentur ite qd qd habet Beneficium tenere octo v. q. v. id auctori qia jura et faciunt distinctione inter Beneficium pinguet et tenue. adorig tr. et alij dicunt, si habet ta tenue Beneficium ad tenia parte medioris sustentationis alij clerici ad adequat ad teneri.

Tituli 3. religionis choro adstricto, qd titulo comprehendit

privilegi
obligati
titulis
choro adstricto
auctoritate
si ex dicitur
et v. qd facit
colloquor
et sic in
invenire
at eoa: talia
substant
q. d. p. b. l. i.
ce auto in
ligari qd pro
ut p. b. l. i. d.
de collo
de p. b. l. i.

et moniales et religiosi exceptis novitijs et laicis
quorundam. hae a obligat' incipit ab hora amissa professionis
eodem modo ac subdiaconatus ab hora subdiaconatus.

Ceterum disputatur inter Doctores an religiosi profecti si
in recitandis in choro teneantur se mortali ad privata reci-
tandis, neque plures antiquiores eo quod neque ex iure neque ex
professione in talis obligatio sufficiat offendi possit.

affertur vero longe plures praesertim moderni, quorum ratio est
quod quaevis recitatio ad legitime praescripta obliget in hoc
legis: atque apud religiosos profectos est eimodi quaevis recitatio
recitandi officium divinum privati si in recitandis in choro.
q. 1. c. hinc Reginaldus vocat quosdam opinionem de-
meraria.

Dices contra titulum sed si quis teneat precise rati-
onem ad horas can. sequitur quod si habet duo beneficia tunc
teneat ad horas can. saltem conf. q. 1. et an.

Et n. seq. M. quia videtur ad benigna talia intentio ut
multiplicari beneficia solum multi licentia tituli ob quos
dicitur recitatio et ad quae recitatio officij sicut ordi-
natis omnibus per ordinem unum et idem debet recitare officium: sed
in dicendo foret si esset iniustus possessor quia sic
privat Ecclesiam officio et ministerio. v. d. q. 1. c. 1. q. 10.

De publica recitatione horarum Canoniarum.

Concl. in Ecclesijs cathedralibus collegiatis et regularibus hora can.
 qd gravi publicè recitanda et à p'oris ad id destinatis Ita cois.
 et pabel in ex recerta q' consuetudine, sed ex jure ecclesie id praci-
 piente in c. dolentes. g. de celebr. Miss.

Ing. 1. Praelatos et superiores Ecclesiarum in quibus est consuetudo
 officii div. publicè recitandi qd mortali peccato obligant ad curandum
 ut optime recitent, qd si praelati aut superiores suo muneri
 deficiat et eade obligati erunt penes subditos; na superiore defici-
 ente obligatio officiorum coram recidit in subditos. Ita p'oris n. ib.

Ing. 2. peccatum mortale praelatum sive regularis sive seclares
 Ecclesia choro addita, si eiq' incuria, aut convenientia omittat
 et una die matutinum cum laudibus aut reliqua et hora minores.
 r'at d. g'ia Clementina de celebrat' missarum q' interminat
 indignitas divina et alia precipite Praelatis cura h'ore
 ut convenienter et digne celebret divinum officium diurnum
 saniter et nocturnum; atq' matutinum et laudes nocturnum
 et v'o reliqua hora diurnum officium q' substituat; qd si alterutrum
 n' celebratum elabi sinant, incurrant indignitate divina qd q.
 ex qd a g'hario legitur n' peccatum graviter praelatum qd
 sel una hora ex minoribus in choro omittetur, qia ob unig
 hora neglectu nequit dici absolute diurnum officium neglectum.

Inf. 3. nulla religiosus in particulari p se sibi pto mor-
tali teneri ad horas can. cum alijs in choro solvendas.
Rao e, qia nec consuetudo neq; ulla lex id sufficienter
probat. n q; consuetudo qia in religionib; ad videt; cu tanta
obligat; recitata, sed neq; ulla lex, na clement. de celebr.
miss. qd; adque; soles solum significat tale e obligat;
in comune.

Dices. Clerici seculares ad chorum deputati tenentur singuli
sibi mortali interesse: qd; e; singuli ad religiosi ad chorum
deputati.

R. n. e. qia illi ad id obligati ex iustitia sicut bona
eulistica pterea percipiunt ut in choro psallant. hi vob
gaudent similib; bonis n praesertim ut div. officium puble ce-
lebrant, sed ut deo serviant iuxta exigentia sua regula.

Dixi p se na accid. absentia a choro p e mortalis ut
1o si sit gravata cu gremio salte implicito qalis profu-
misi si qis ut plurimum e; qalis q; consuetudinarie se a choro
solvant. 2do si sit casu Cardinali aliorum qd; plerumq;
sit. 3to si illis ip; choro grave damnum patitur aut
oro servari n possit. 4o si superior ob fine iustit ad
chorum graviter obligaret.

Inf. 4. nulla e obligat; psallendi in choro ubi in monis-
alga s; adeo pauci religiosi, ut n 4 salte comode vivere
possint.

rão e gia licet tres imo duo sufficiãt ad rigore chori
 abbi, verificaliq e plures regiri ad gñstiuendũ choru ex obli-
 gaoe, ut fit cu decore alternati carsetr. dicit si comode
 overire n̄ p̄nt. na si id fieri p̄nt, p̄cat superior graviter
 p̄alte rãoe scandali si in numerosa cõite vq. 20 reli-
 giosoru i paucioribz qã 4 aut 5 homines p̄solvi p̄m̄bet.
 Ceteru de clericis ad chorũ deputatis aliter sentiendũ e
 hos em̄ etq. tres aut duo p̄nt esse ad fore deobli-
 gatos i publica recitaoe cõis est sentia D. qia si
 ob nichil p̄alte implicite iactu cu fundatoribz ex
 p̄ssia tenent servare chorũ gub̄is et gaudiu alter-
 naõ caritativã aliqã rãoe servari p̄t, unde et iñstru-
 gõd graviter p̄cat, q̄modi beneficiarij si se i choro
 absentiẽt, notabile tenet vq. p. 5 aut a dies.

An recitao officij debeat p̄ mortuõ pagi in templis ad hoc
 munus d̄signari?
 R. affe qoad publica recitaoe qia ea videt̄ et mens i p̄nt
 fundatorũ p̄ ad Ecclia, tu qia id ex antiquissima q̄ suetudine
 receptũ e, excipiunt tñ D. nisi ad p̄d̄ gratis caã
 s̄ n̄stas ul alibi vq. in capitulo celebret̄ officiu ita Da-
 benstuber hic n. 8.
 Dicit qoad publica recitaoe, na privata recitaoe p̄nt se
 recitari p̄t in si loco d̄ p̄d̄ito. rão e qia n̄ plus

londes corporales qd mundicie curat Dag. Confily bi
d ut in honore fiat.

Art. 13.

De tempore recitanda sicut hora can.

Concl. 1. In privata recitare d d pnt mortle anticipare
sed differre absq caa dumodo totu officiu absolvet ante
mediu noctis seq. diei. Ita cum Lad.

rao d qia mens Ecclie n d ut statutu temp qd gravi
obseruari debeat. excipe tr' nisi qis ordinarie ac q ue-
ludiana insolentia ipa mutaret tempora absq ulla
caa; sic em spes qida qren ty ac interpretio interpretativa
ordinarij Ecclie, unde talis d videtur excusabilis a mortli.

Concl. 2. absq ulla rabil caa qdoy transgredi notbler sta-
tuta tempta d veniale eo crasq qd longius recedit
a prefico tempore. d cont. qia comititur pnt qdoda
inobedientia usqbe q transgressioe statuti cya Ecclie.

Recard itaqz veniales et qide crasse qi differunt natu-
tinu p usq ad meridiu. imo qd pnt d usq ad sera
nocte, et vicisi qi vespere aut completorii ante ve-
ridie pfolvunt.

Dixi 1. absq rabil caa na si fiat ex iusta caa; galis ad
d magna devotio aut comoditas studendi; natu d pntu
satis tr' d anticipare qd differre. iuxta sed Hug.
de s. viit. ante hora orare providentia d post hora negligetia

in hora obedientia.
 Dixi 2. notales na dilao et anticipao moderata ut figis cu
 prima legal tertia 6. et q videt ab oi novo libera
 gamvis la nulla hora post differri ultra media nocte, ma-
 tubianu h' et laudes postul anticipari et diei pridie solves
 peru ut pat. ea consuetudine, qd hora a id liceat segns,
 dabit tabella qd prodit roma 1766. h'is canent apla.

- 20 Jan. hora 2 cu quadr. 15 febr. medio 3ta
- 1 Martij. hora 2 cu tertio quadr. 20 Apr. med 4ta
- 10 Maj. hora 3 cu quadr. 8 Jun. hor. 4ta
- 1 Aug. hora 3. cu tertio quadr. 21 Aug. medio 4ta
- 7 Sept. hora 3 cu quadr. 24 Sept. hor. 3ta
- 11 Oct. hora 2. cu tertio quadr. 20 Oct. medio 3ta
- 18 Nov. hora 2. cu quadr. 15 Decemb. h. 2da

Q. i.º gale sil p'du s; abq; ca' malubinu' regnis arde
 absolutu officiu' presentis diei solvati?

A. veniale p'du q'd agitur talte q'ra ord'naoe Ecclie qd
 vult ut priq' ex solvat obligao huius diei qd inchoato
 allerig; ois h' iusta caa qd sufficit ad inversione ordinis
 ante horas unig diei s; de q'ib; art. 6.º et h'ic sufficit
 s'cu' gobat.

Q. 2. an p'ced' sacerdos in quadrages. recitans privat'
 Vesperas post prandiu'?

Et nocte quia sic dicunt hora magis competenti iuxta
gobatt et alios. ino congruentis d. ne ita fieri.

Dices rubrica prescribit ut ante prandium dicat.

Et ita et sed ex suppositione si circa solis occasum
prandeat, quod ut patet in choro citius dicitur, sed
propterea ut saltem meminering tempus jejuniis et, et ut
extet memoria primeva pietatis majorum quibus nisi ad
vespera sepe reficere in diebus jejuniis usitatum erat.
Nec itaque rubrica hodie ad recepta nisi pro choro.

Q. 3. an celebrans missa ante veniatu matutinum peccat
mortale?

Et nocte. quia antiquiores quia ubi non d. lex nec pro
varicatio, nulla a lege sanctorum d. pro mortali celebrare
missa ante matutinum graviter peccare. multi tamen sen-
tunt id. d. a veniale viz excusari posse. Bonacina
in d. i. q. 3. puncto 4 dicit, id d. fore veniale si
ad sit iuxta casum quia quod ex iuxta casum sed prudente sentit.

Dices. hoc d. quia rubricas.

Et. illas loci de missis quentibus si prescribitur quod post
veniat a canonibus quod post solenne festum pro mor-
tali celebranda, non sit ante matutinum.

Q. 4. an si rase infirmitati aut alterius impediment.
illegitimi regit aliqua hora tempore dicto v.g.

vesperas post et alias horas ante meridiem recitare,
seruati praeuere, aut vespere eis legere.

Et. affe. in coiori q tra Cana et alios gra maior hberi
dicitur qd gra diuini queri qd vob galibet die qd
gravi obligat qd proteig circa spaa cui facile est q tra
ueniri.

Art. 4.
Qualis integritas mas seruanda sit in reci-
tandis horis Can.

Concl. 1. hora qd mortli recitanda sit integra id
nihil notble omittendo. d cois.

Ita d gra transgressio notabilis partis praeceptoru qd ob-
ligant qd mortli est praerogatio notblis et ggraler
gravis; sed hora Can. obligant qd gravi ut ja offedim;
qd transgressio seu omisio partis eam notblis erit mortlis.
sed difficultas ja oritur qd pars notblis ceasat.

Concl. 2. pars notblis seu sufficiens ad mortle recte
statuit una hora minor v alia pars aequivalens. ita
cois q tra Caramuel et alios q regimtes sit 4 Pa
aut lecta parte totiq officij.

Ita d gra licet una hora minor respectu totiq officij
v videatur notblis pars, adu qd se sumata et recitata
sine Ecclie qd voluit ul statuti Dei horis Dei culty

exhibeat, orō censori dō gravis. ex gō hīc rīc-
tender

Interes qd de gi n dō una hora sed et oīs seu
totū officū omittit, licet unū p̄m comittat, alia id
ex licentia dbeat in q̄sp̄ioe.

Fixi in q̄luf. v̄alia pars aq̄valens unde cathalis noxa
damnat suare omittente integru nocturnū. itē Epobar
omittente 4 p̄f. longiores v̄ tres lectiones cu respōsorijs. sed
existimo cu Layman plures lectiones omitti dōre qd tres
ut libeat ma nobili. itē Samburg. omittente interustin
p̄ totū officū q̄ntū v̄ integra parva hora, unde gi male
recitant succogando et ḡrānto syllabas, deglutendo dīc-
tes inchoando versos anteq̄m aliter cu q̄ recitat. n̄ videat
satis facere, nisi paritas ma aut q̄ fuerit q̄damo
in naa versu excuset.

Dices q̄ si omittit totas v̄peras sabbato s̄ erit p̄m
cathale qd videt durū.

It̄. coiter censori mortale n̄ ob ḡante sed gl̄ibe q̄ gl̄inet
magmū mysteriū, sed q̄ gravū tenent Samburg. macharigū
cu p̄t̄a exigua partis omīssio dei ta let̄a p̄rācipit
ta longū officū.

D. 2. si q̄ modica dō parte recites unig parva hora

v.g. Deq. in adju. p. caetera omittens n. pabil. mortles
gia n. assumtu, gia de parv. pro nihilo reputati, aliud in cel.
si. f. alle. unu psalmu addidisset.

Et. si clericus v. religiosus tarde in choru veniat an teneat
postea repetere qd jam inchoatu erat.

Et. teneri si in ea jam multu processu sit, si v. parv.
v.g. in matutino, unu aut duos psalmos processu sit,
se probe d. ut vocet layman hic c. 4 n. 7. Et teneri:
gia sicut in auditione Missae ita d. in officio can. omnis
modici estimari n. slet, praesertim in ppter societatis
vinculu aly cantantes unig defectu supplere ceptant.
par d. raa sicut psalmodicenses de eo qd ob aliqd acciderit
v.g. fluxu sanguinis e naribz impediti ne pergat in psal
tendo ideoqz exiit e choro, sed postea reversiti.

Et. an occupati in ministerijs ad choru stinentibz v.g.
in pulsando organo d. campanas, tollendo fustes organi
transferendo libros v. luminaria, prunas eferendo, thus
parando, lectiones respensoria anthonas canendas, sele
gendo ne erret v. satisfaciad obligati recitandi qd inibi
parte officij nec cantandi nec audiendi.

Et. satisfacere. at sicut qd d. d. teneri postea ad repe-

libione omisoru qd in regit Laym. spores q. cogit
choro pro ea suppleat.

Q. 3. an suppleri debeat a recitantibz in choro illa qd solo
organu v. alio instrumento sine voce hmo pphant.

Q. 3. Dicitur a singulis pphant voce suppleri. rāo qd qia sola
organizatio nō dicitur ut docet cōn qtra suare pphant
Ecclia illud sonu organoru accipere loco vocu ad cultu
et laudu Dei. qd in sentia a multis DD. ut probis
admittit. Illud a certu dicit spores n. qd. p. solu
antiphona, versu, canticu Magnificat musicaliter cantatu
satisfacere presentes solu attendendo cogit de musica
vici presentiu suppleat. qm nō dicit qd docent choristas
qda vespera v. musica solemniter p. solu religiose
assistant et attendant.

Q. 4. an satisfaccial obligari recitandi qd recitat parte
sua et attendit qatu p. et in nō audit parte alteriq
chori v. qd ipse surdus aut surdus sit. v. pphant
fiat choro.

Q. 4. probis nō satisfacere nisi parte alteriq chori parte
in q. pphant accipiat: qia sic nō recitat totu officiu sed
illud media parte officij. ad tambur. q. pphant solo alio
docet his verbis: sine lapsu pronuntio le satisfacere

si attendas quod moraliter vales licet ipse socij v' alteri in choro
defectu nil ex ijs scias. eas e' q'ia hoc modo se prestat
ad q'od potes: atq' debita recitatio tua pariter et atten-
tione ad altera parte eij oratio v' recitatio satis tibi coe-
facis. Ita tamen.

§. 5. an sit obligatio recitandi in choro officij D. V. M. defunct.
ac psal. penitentes q. illis dieb' q'ib' illud recitatur
anotati.

§. 6. quare respectu eorum q' utuntur Breviario Rom. ad §. V
in sua Bula q' Breviario vaticano prefixa e' hanc
substanti obligatio. quod illi q' utuntur Brev. rom. spectant
e' respectu loci, q'ia circa hanc nihil inuenerit. p. Doffex
sed potius voluit ut seruetur saltem quod officij B. V.
ceterum nota extra chorum nulla esse obligatio dictarum
prece' obligat in officij defunctorum in die conuenientis
omni defunct. Litania in dieb' rogat. et s. Marci
cadunt sub obligatio: q'ia videntur ea pars officij, quod
in alijs q' dicitur regant. vid. Gabenst. hic n. 16.

Art. 3.

Quo Breviario utendum e' q'le officij
recitandum sit

Cond. 1. Omnes Ecclesie q' horas recitandas obligati
ex iure novo tenent recitare horas s'c' f'ca Rom. Breviarij

à Pio V editi et à Clem. VIII reformati exceptis
Ecclesijs & monijs qd à 200 annis usq. fuere alio.
ita expressè statuit in Bulla sigae Pij V edita 1568.

Instr. 1. mortuus scire eu qd adstrictus è Breviario romano
si v. sel recitat horas iuxta aliud Breviarium qd romanum.

2do eu d. tenori recitare iuxta aliud si suo carcat, qia
et aliud satisfacere n. ut ut h. in d. Bulla. 3. prole

in d. religiosus adstrictus Breviario proprio s. p. p. p.
recitare ex Breviario rom. In q. Bulla expressè legitur

de choro, in q. privilegio videtur qd voluit. Ita multi
ad cu. Layman q. ad id id è maxime affari s. p. p. de

Monachis d. in academia versati in q. Breviarij
rom. usq. d. hoc tñ caveatur q. tra Navarru et alios ne

ex romano dicat matutinum, ex proprio v. alia hora, na
haec comitio est aliud formula.

Concl. 2. prolig. è n. ad p. mortuus sed tñ veniale
aliquis s. ann. ad abiq. raabili cas. unum officium re-

citare pro alio. Ita conor.
rao d. qia de n. violati foa. p. p. p. à Pio V praescrip-

sed tñ accidentis de q. n. q. p. p. et graviter intentis.

Conf. qia et in Bulla praefixa missali correcto mandatur
idem Affex in p. p. obedientia ut missa dicantur p. p.

foa. v. ac nota in missali de scriptis, et tñ nemo arguet

peti mot illis ea q̄ celebrat de feria q̄da celebrandū
 aut de festo simpli, semiduplici, imo et duplici q̄da
 coe.

Dixi in aliquibus, nā si ad libitū passim et q̄si petus id
 fieret de talis mutuo n̄ sed excusanda à mortali uisibile
 q̄nata ead implicite q̄tēpta.

Dixi 2. absq̄ raabili caā, nā si recitatio unig officij pro alio
 et iusta tae raabili caā fiat, valet et culpa veniali.
 rā q̄ q̄da p̄ regula à Vassuet et Tacundus apud Gobath
 n. q̄is tradita q̄da Ecclie prohibet aliquid solum s̄ p̄to veniali
 q̄libet honesta caā sufficiat ad evadenda se contra agen-
 do q̄tra illa prohibitionē. h̄modi a raabiles caā q̄ntes
 enumerari possunt: impia aliq̄ v̄ nobilit̄ difficultas,
 q̄formitas, societas, inculpabilis error &c. de q̄libet vid. s̄ores.
 n. 121. Gobath q̄. q̄ s̄ulig hunc art. explicat.

Q. sed quid si q̄is p̄ errore incipit recitare officium alterius
 diei et post aliquot horas recitatus errore advertit?

R. sufficere si errore corrigat in horis q̄o restat et ad
 regi. ut recitata hora recitabit dummodo p̄cipiat comenao
 de festo de q̄o s̄u rubricas recitandū erat. imo lugo
 in resp. moral. l. 5. dub. 8 docet p̄blig ead ead q̄i p̄
 errore hodie recitavit de sancto Dei crassino, Lore

cras iterum recitare id officium de eodem sancto ne
se bis erret et officium mutet. plures ^{recipientes} hinc
vid. apud Por. p. 9. c. 2. sect. 4. n. 125.

Ceterum ad solvendo singulos q. solo, imo et necui cepto
ut q. unum officium recitavit pro alio nottler longiore pro-
portionaliter pro supplemento dicitur alios p. lmos p. uadad,
na sicuti pars raabli in officio omisa s. b. mortli suppleri
debet; sic et p. q. recitans officium breve pro alio nottler
longiori videtur respective parte nottli omittere illa suppleri
debet.

Dices. Alexander VIII. hanc proposiōem damnavit: in die palmarum
recitans officium paschale satisfait procepto, q. d. d. licita
mutatio unius officii pro alio.

R. n. c. ideo enim haec p. p. damnata e. q. n. n. n. ridicula
et d. formis d. hac mutatio, censeturq. facta in fraude
div. cultu sui celebritati debiti. unde et ob eandem
raon inferes mutare officia pentecostes ac natis. dni
in alia e. p. t. mortli.

Art. 6.

De inversione ordinis horarum et illarum
interruptione.

Cond. 1.ª extra chorū horas et partes earū transponere
absq. raabli caa n. d. mortli sed veniale h. d. in cois.

ratio d' q' talis ordinis inversio de substantia Div. officij nihil
 imminuit: q' d' p' se motus male, q' t' q' d' Formis con-
 tines idem merito prohibita censetur s' veniale.

Dicitur absq' raabili causa na' si id fiat ex raabili causa s' p'
 s' necessitate s' utilitate aut charitate, in culpa vacabit ob re-
 gula priori articulo data.

Resolves: 1° si in itinere s' aliis Breviarium ad marg' d' l'bes
 l'bes a Diurnale q' t' t'ns psalterium, licet recitas nocturnum
 s' nocturnorum psalmos cu' antiphis ac et ceteris horis
 legitib'z, lectiones lecturas postea Domi in Diversorio ex
 cori Layman Gobalt p. idem d' si comemoras, sp'ria
 lectiones de festo et similia ad marg' d' s'.

2do si venias ad chorum ubi prima recitatur recte cudes
 illa recitabis et s' matutinum nec d' p' solutum.

3do si rogaris ab aliquo q' sit alic' auctoritate ut cudes
 horas minores recitas, poteris et nec d' dicto matutino.

Concl. 2. hora can. incepta interrumpere absq' raabili
 causa d' notiter p' multas horas d' d' p' se veniale
 ita Layman cu' cori.

ratio d' q' singuli psalmi p' se laude Dei q' t'nt, nec
 habent necia conexione, sed d' d' accidentale s' ex ordinare
 ecclesie. Dicitur iterum absq' raabili causa, na' accedentib'z

predicis cas' sct' utilitatis, neptis ac charitatis ed' levis
culpa facile vitabitur in interruptione ad nimiam allegacionem
Deo sua fragilitate descendente; consilij tñ' si facta
sct' nobilitate interruptio ut de novo incidiat aut ille noc-
turnus in qd facta est aut facte p'p'ly in lectura q'orum
alterutra interrupti. Gobard. 470

caeterum nota separari unig nocturni ab altero D' ab' q'
nulli cas' nulla q' finire culpam cesset. Lezana. l. i. c. 10.
Salta hoc certu' q' qd ex cas' possint dividi. D' allegacionis
interjectis; qia q'libet nocturnus eiq'q' partes videt' lectioes
psalmi. q' h'nt suam incompleta significacione distincta
ab alio.

Dices 1° S. Ludgerus Epus montensis ser ad Carolum M
accersitus noluit comparere donec absolveret horas, ob metu
irreverentia' s'p'ie causat' q' se cu' majori D'no agere.
S' hoc et similia facta sanctoru' s' admiranda ac et pro
p'p'ie imitanda sed nota inducunt obligacione.

D. D. Ex conc. sollet. 7. c. nihil. q. i. ubi postea didu' q'
de missa p'ficienda p' aliud Epu' v' sacerdote si forte
morbo accidit inopinato priori celebranti, addit' q'od
nullu' minister aut sacerdos postea incert' divina officia
presumat illa relinquere imperfecta s' p'para excois. c.

It. ibi dicitur de officio altaris quod par. et eo
 quod vellet parte unius officij suppleri ab alio. officium siquidem
 can. nec solet nec tenet debet suppleri ab alio.

Art. 7.
 De absentia ad horas can.

Ad propositum nunc jurabitur audire Innocentium III in c. dolentes
 de celebrat. miss. sic habente: Discrete precipimus in vestra
 obedientia ut divinum officium nocturnum pariter et diurnum
 quando eis deberent Deo studiose celebrent pariter et devote.

ubi deobis illis adverbis totum modum recitandi comprehendit.
 nempe ut recitetur integre sine interruptione, ordinate et impure
 profuso q. de quibus jam diximus. Et cum dicta intentione
 ac absentia. de intentione dispensing q. s. a. s. de legibus
 neque aliud hic superset nisi hoc duo

1. id ad eum necesse ut intentio sit expressa et formalis sed sufficit
 si sit virtualis et implicita quatenus illa habere censetur sicut Navar.
 cum quod pariter accipit Breviarium quod pariter eum quod pariter expresso
 recitandi ut solus in ad deliberato capit Breviarium et ad Ecclesiam
 dispensandi qui facit, ibi ut interrogatus quare id faciat vere re-
 sponderet se id facere ad recitandum in facit faciendum obligari.
 2. id quod quod pariter div. officium sicut ad stricti hora habere
 Debeat intentione saltem habere illud pro Ecclesia ac populo Deo

oferendi; unde dicitur pro libertate offerre pro se ipsis aut pro
alio particulari; nam sicut legatus populi fidelis ac Ecclesie: qd
dicitur unig. sed totiq. caris ead. agere debet. De in hoc differt
oras publica a privata, quod illa ut ait apertiq. totiq. Ecclesie nec
pro cui salute p. publicos ministros ut Curiam in loco publico
fundatur; hac vō pro se a alio privato pagatur; sed tñ fa-
cilius excusatur qd a mortis.

Ceterum ceteris videri ope te laude et laudatior tibi a aleri
applicari fructus accidentales ex speciali tua devotione, a diffi-
cultate libere in divino officio obvientes vq. molestias cor-
poris extraordinarium fervorem obedientie ac iustitiam atq. ad
gubernium fructu d. satisfactorio totiq. officii d. tenentem
tr. aperiis. Sed difficultas major d. de attentioe
ante eam resolutionem.

Nota 1. attentio d. advertentia ad id qd dicitur aut fit: plures
ad cognoscitiva potentia. Intentio vō de ga prima
dicitur ad appetitiva. attentio generalis dicitur
externa et interna; illa d. ga qd exteriū ita se habet ut in eo
nihil sit repugnans attentioi interne. hac vō d. ga animo
attentio ad id qd exteriū agit.

Nota 2. attentio interna d. 3. 1. ad verba sū. ut ea
recte, distinde ac reverentē proferat; et d. attentio sū-
ficialis. 2. ad sū. verborum ut hæc percipiant mente;

et de aliis Choralis. 3to ad Deum ubi quis cum recitat cogi-
 tet de Deo aliove mysterio, aut fallit de re, seu grāa
 q̄ a Deo petit, et hec de aliis p̄tibus. D̄s oīū p̄s̄an-
 t̄issima.

Concl. 1^a ad satisfaciendū pro horis can. requirit̄ attentio
 externa d̄ certa. t̄ant̄ em̄ ad minimū requirit̄ devotio ab-
 s̄tinentia in virtute obedientia p̄cepta.

R̄as d̄ q̄ia q̄ vult occupare h̄terna incomp̄ibile cu
 attentione interna, n̄ orat, nec Deo exhibet cultū q̄d
 in h̄c p̄cipit. unde q̄ pingendo, ludendo, peribendo
 fabulando, audiendo, comedias spectando, et plerūq̄
 aliis actiones, s̄ valde festinanter: s̄c̄q̄ s̄ tarde: s̄c̄q̄
 exercendo, horas recitand̄, n̄ satisfaciunt p̄cepto.

Concl. 2^a p̄bliḡ d̄ nulla requirit̄ attentione interna ad certā
 orationis vocalis ac p̄videt̄ t̄m̄ q̄ solū d̄strahit̄ toto
 tempore horarū satisfacere p̄cepto et p̄tū n̄are vultes.
 Ita s̄ Antonius, Angelus, et q̄tra Suarez et alios. Ita
 et sententia videt̄ s̄. Th. 2^a 2^a q. 83. a. 13 ubi docet sola
 intentio p̄ de certā orationis, n̄ e attentio. alibi a videt̄
 q̄ t̄arū docere.

R̄as d̄ i^a q̄ia s̄ attentio interna esset de certā orationis vocalis
 q̄ solū d̄straheret̄ in orationib̄ vocalib̄ liberis, nulla
 comiteret̄ irreverentiā, ideoq̄ n̄ parat̄, q̄ia cōp̄s ab
 oratione cessaret.

6. to qia ad distractione volaria vocales invocare et laudare
falsos Deos d' verg atq' idololatria: qd' in nro casa d' verg
atq' labris.

Vices 1. oratio d' fite à s. Damasc. elevat' mentis in Deum.

ita s' d' regrederet ulla attentio interna, d' esset rã cur
volaria distractio jure Dio. prohiberetur.

It. ad h' elevare mentis in Deum libri p' intrisa orandi jalle
virtutes manente ubi dicit s. Th.

It. ad h' qd' nulla ad rã, na d' irreverentia exterig
Deum allegi, et profiteri se colere Deum et id d' facere
interig.

Vices 2. p' tale oratio offendit Deo qd' d' d' oratio vera nec
cultu Deo.

It. n. c. ad qd' Deo p' tale oratio offendit d' inde procedit
qas: qante d' de se d' esset vera oratio et cultu religionis.

Sed qia ei aliquid addit, qd' Deo displicet: uti s' qis
ex vana gloria orat, d' vera oratio et tã Deo displicet.

Vices 3. E. Dolentes supra relato graviter precipit ut homo
recidentu studiose et devote.

It. hoc ad palmare adorationem, dicit tã p' ibi ita precipi
interio et actu extrin religionis, ut abbas et alij nobiles
Canonista interpretati s'nt, na ibi agitur q' tra illos q' in
choro s' officio fabulantur: unde Faber Suarez inde nil

posse pro opposita sententia concludi.
Hinc glossa ait non deesse pertinere ad officium mentis
atque adeo ad interiora interiora.
Et sic non officium mentis hinc posse interiora grandis saltem
vult.

Art. 8.

De causis excusantibus a recitatione horarum.

Prima est infirmitas gravis ut dolor nobilis capitis, ita ut
sine incommodo et incrementis morbi legi non possit.
Ras est quae non videtur credibile matre legitima cum tanta severi-
tate pensum horarum exigere.

Secunda est infirmitas gravis ut dolor stomachi et alia febri-
tertiana aut quatuordecim diebus, cum tota die non affliget
quod debet observari in recitatione horarum si nobilis obfusca
sancti non necne; standum est iudicium medici et alterius
viri prudentis et experti maxime superioris. et
Iugiter medicus et Lutheranus duas horas utas pro super-
fluitate, nisi pro idololatria. Et non intercedit quia
experientia docet plerumque saltem respondere ad oblationem
a religione. quod si medicus sanus determinare nequeat,
nec ad se superior qui in talibus dubiis dispensare non debet, sed
vere male habeat et pejora formidet, iudicare poterit
se non esse obligatum ad recitationem quia nemo tenetur se exponere
periculo gravis damni.

2da ca' e' gravis occupatio, qd sine scandalo aut detrimento
sui aut proximi differi potest. hinc qd p'p'arij et q'donatores
alqd excusari possunt, idq' ex benigna Ecclesia int'oe. tenent
in antehere si p'ois nimirum mane recitandis.

3tia ca' d' impotia ad recitandis ex toto s' ex parte. Ita
ut legere d' possit. Ita carentia Breviarij. r'at' e' q'ia
impossibilis d' d' obligatio. qd si parte officij memoriter scias
teneas illa dicere: quoniam alij velint qd ille q' n' potest
majore parte recitare, n' teneat ad alia parte, sed hoc
videtur ab Innoc. II. p'p'rijs de hac t'antavit p'p'ria
n. 54. q' n' potest recitare matutinum et laudes, s' a reliquis
horas ad n' t' teneat q'ia pars major habet minore.

Dices 1. memoria beneficij se habet ad privilegium, sed
nemo tenet ut privilegium q' f.

q' hanc. M. D. m. nemo tenet ut privilegium si n' sit medijs
nec ad impletionem precepti c. m. secy n. m. et c.

Dices 2. casus d' se excusatus, tenentis autem memoria se
ut h' d' q' accit. q' q'.

q' n' d' q' d' casus d' se ut absolute excusatus, sed t' h' d'
ex p'p'rijs q' d' q' media deficiat ad recitandis, unde
si memoriter horas sciat q' d' q' ex hac parte medijs suffi-
cientis d' d' q' d' q'.

4ta cā[?] excusans et dispensans, ut a dispensare i^o s. P^{ro}fer
ed cū beneficiato qⁱ bⁱ ut talis sit in q^ulibet cavere dⁱ
ne eis super libello falsa cā[?] allegat, siquidē solent
semper hęc clausula agnoscⁱ, si preces veritate nitantur.
2.º Epi et abbates possunt dispensare cū suis subditis ad
s. p^{ro} et iure ordinⁱ sed dⁱ p^{ro} accid. potesse sibi licite
delegata q^uo adē i^usta cā[?]: galis et dⁱ o^{mn}i impedimentū
excusans, dubiū ē. vid. spores n. 164 et 168. s.
sermo sit de religiosis choro additū sed necesse ordinis s.
liberū te prelatū facile cū eis dispensare p^{ro} ob privile-
giū ab Eugenio IV. benedictinis q^uo p^{ro}. imo A. Gaiser
de privil. ordinis a. r. art. post Viterbiū et alios q^uo religio-
sus occupati in studijs theologiae aut juris can. possunt a suis pre-
latis accipere dispensationē et recitando psalmodia numerū n^o
mingⁱ 6 aut 7 aut orationē dominica septies cū symbolo bis
recitando satisfaciunt obligati horarū can. sed hoc privil.
sedit cit. author apud nos in p^{ro}ximū dⁱ reduci, nā expe-
rimēto q^uo p^{ro} p^{ro}ces ac p^{ro} p^{ro} promoveri studia, n^o imp^{ro}di.

Art. 9. 1

De restitutione et omissione officij div. faciendā.

Cond. clerici beneficiati tenent restituere fructus pro
rata omissione horarū si elapsa semestri post acceptā

beneficij possessione officij culplet ad recitaverint. ratio a
 qua hoc canon decretum est in conc. Lateran. sub Leone X.
 cumq. de arbitratu ac hoc usq. epist. recepta. sig. v. edita.
 Bulla hoc decretum confirmavit et declaravit ut q. uno die
 totum officium omiserit, teneatur ad restitutionem omnium fructuum
 illi diei correspondentium. unde sig. v. Canonice acci-
 pial annuatim 365 aureos tenetur pro uno die restituere
 aureum, si reliquos reliquis sex horas, medium, si tunc
 omiserit matutinum ad medium aureum, si vero tunc una
 ea illis, sexta parte aurei restituere debet. cetera
 quod D. approbante Gobal et sporer mitiq. procedunt,
 ad tale obligant tunc ad tertiam parte redditum.

Dixi 1.º elapsis semestri na. q. ante elapsos 6 menses
 post obtenta beneficij possessione omittit officium, ad
 tenetur intra id tempus aliquid restituere. Ita habetur in
 cit. conc. Lateran.

Dixi 2.º culplet na. ubi nulla est culpa in q. etia.
 ibi ad debet paa.

Dixi 3.º ebrietate in se caavit infirmitate ob q.
 nequit orare, tenebitur ad restitutionem q. in culpa.

D. n. na. licet sit in culpa quod infirmitate, ad tunc in
 culpa quod omissione tunc aliquid legitimum impedimentum sit infirmitate.

Nota tñ quod q̄ alia onera habet q̄d huius officii ut
s̄ v. g. Epi, Praelati q̄ si omittant horas via ad alia
restituendū tenentur s̄d Layman c. 5 n. 2. ubi ait, si
Parochus quibus computatis 350 fl., capellanus quibus
celebrans 200 flor. annuos decimas p̄ oblig. dicit
eos ad nulla q̄ modica restituendū obligari.

Ratio d. quia Parochus v. g. longe alia onera sustinere
debet dignus q̄ a operariis mercede et sustentatione sua.
par d. ratio de Ep̄: imo Marchantibus debet Parochus omi-
tente horas licet p̄ obligatio s̄. Ordinis et
religionis vitae, alia n̄ q̄tra iustitiam, atq̄ adeo n̄
obligari ad restituendū ex ratione dicit quod Beneficiū
Parochiale d. debet primario ob recitatione horarū s̄d
primū ob beneficiū cura aarū: sed hoc sententia
pluribus displicet.

Porro restitutio haec fieri potest v. g. pauperibus amicis v.
alijs s̄d et ipsi beneficiatis s̄ pauperes d. ibi imendū
s̄ in fabrica domus v. meliorandos agros beneficij,
quia haec nos fabrica et diligunt. De compensari
potest p̄ preces ac suffragia defuncti: quia ea in sur-
gat maxime indigentes s̄ applicata. Ceterū cōter

reiciuntur Paludarij, ledema & Du voluat geminata
 possit recitare officij lobis gobis omisive satisfieri.
 Quid si qd pecunia qd ob omisio officij restituere obligat
 in alios usq; pios inendas qd in pauperes s; fabrica
 beneficij, is n; satisfaciunt sue obligari. Sed jus coe
 ubi conc. laboran. s; Bulla Pij V d recepta. qia
 expresse praecipit restituere faciendam ad pauperes s;
 fabrica beneficij. Secq; in Decretis si aliud fuerat con-
 suetudo s; Statutu alicubi receptu.

Regulares a ob omisio ad teneri ad restituere certu
 d apud oes. tu qia d st beneficiarij, tu qia cetna
 v bona recepta usq; n; danti cu hac introe.

Quo complemento gestiois aa liceat pro lubitu mu-
 tare ritu sed ex dupli facere semidubio s; vicij?
 Id fieri citra culpa veniale minime posse, qia
 hoc est rade inobedientia.

Q. r. an pates q; officio aliquid addit?

A. aff. pates ex saepe cit. Bulla Pij V. nota tu id aliquid
 ad de tali additione qd aliquid addit tunc pars officij. Div.
 alias en satis pates ex usu coi posse aliquid addi ad majore
 Soleant, puta musica &c.

Q. 3. an regulares teneant ad festa usque diocesana?
affirmat Palag et Tambur. apud Gobat h. 9. n. 627. p. 1.
a dicit Jansé Bula Gregorij XIII n. teneri ad festa
ning principalia qm ibi solum exprimitur celebranda et à
regularibus festivitate Patroni diocesis. unde ait ex c.
nonne de praesumt. q. 1. und ex Juribus affat cetera
negare videtur, sed ei opponi potest regula juris in C. 45.
is q. 1. tacet n. fallet sed nec utiq. negare videtur unde
Guerrig q. post Gobat per erudite scripsit ut Gobat
fallet absolute ait regulares teneri ad festa dia-
cesana.

Disputatio 2^a De vitijs religioni oppositis.

Q. 1^a

De superstitioe cu suis speciebus.
Vitia religioni opposita alia continentur, exceptu
ut superstitioe cu suis speciebus: alia continentur
defectu ut irreligiositas ista cu suis speciebus. De
vitijs per exceptu modo agemus postea de alijs.

Art. I.
De superstitioe in genere eius
Divisione.

Superstitio sicut s. Th. 2. 2. q. 92. a. 1. d. vitium religioni oppositum
per excessum, quod Deo v. cultus indebitus, v. cras cultus Deo debitus
exhibetur.

De per excessum ad quod Deo nimis honor et cultus exhiberi solet
sed quod ad debito modo, v. n. cui fieri debet, exhibetur, ea quod
patet suscitatio ex parte eius. alia significatio sicut per cultum incongruum
sive indebitum, quod quidem verum debet, sed modo indebito colitur
tribuendo ei cultum falsum v. nichilum v. superfluum, quod sicut
sicut v. praeter consuetudinem Ecclesiae ac eius mensuram. alia sicut per cultum
quendam Deo debito sed cras exhibitur. haec subdividitur in ido-
latrariam, divinationem et vanam observantiam ita s. Th. hic
adduntur magia et maleficium huiusmodi species v. tribus essen-
tibus diversa.

Superstitio sicut falsum et nichilum cultum comititur in quo Deo
ne offeruntur ceremoniae vel. c. quod fuerunt figura Christi venturi
v. g. immolatio avari, circumcisio per huiusmodi significat mensuram ad
advenire sed venturum ad quod d. falsitas injuriosa Div. verbi
adeoque perniciosa.

2. quod Laicus Deum colit huiusmodi minister publicus Ecclesiae v. g.
absolvendo, sacrificando &c. nam hic ex parte colentis falsitas

advenit. 3to q^{do} q^{is} motu quanta cult^u divini
proponit q^{si} ep^{us} ab eccl^{ia} ordinat^u, qⁱ t^u d^o.

4to q^o falsas religias proponit v^o miraculu factu ad p^{at}ra
inagine, v^o se h^uijse has v^o illas revelat^{es} fingit, et si
id precise faciat devot^{is} gra^a. 5to q^o in concione ad
populu comoveat ad pios affectu, h^u storia atq^{ue} v^o sentia
reperit b^uq^{ue} reperit in s^o script. ubi t^u d^o reperit.

hac ex genere suo s^u mortalia q^{ia} religione fundant in
mendacijs, ac proinde prima veriti grave irreverentia
inferunt. a mortali t^u excusat simplicitas aut ignora
s^u Layman et alios

superstitio p^o cultu superfluo comittit 1° ab eo q^{is} ante p^o
ortu orat^u adhibendo certu numeru cereoru ad certu co
lore ac p^otu; se q^{is} offert q^uabina alba potiq^{ue} q^u nigra;
se q^{is} audit missa v^o sacerdote potiq^{ue} cui noen Joanes v^o q^{is}
h^ul^u statua X^u q^{ia} h^u circumspecta nil q^uferat ad de
voice atq^{ue} adeo s^u vana et fubiles.

2do q^{do} jejunat die Dominica ad t^u d^o jejunet alijs dieb^u, addunt
aliji q^{do} in honore B. V. d^o net, s^uit, et lavel die sab
bat^u, licet alia opera servilia exercent. ite q^{do} in missa
plures format^u cruce^s, pluries dicit alleluja p^o q^utra rubricas.

quia est praeber Ecclesie & spectandina, sciendum tamen dicitur haec est
 similitudo bona in die facta veniale culpa non excedere.
 Tu quia dicitur mea levis est actio de se non est mala sed quia ex
 culpa simplicitas. Sed si cultus supflug sit actio
 insuper ex se prava in huiusmodi v.g. oblatio rei furtiva, surripis
 et nobiliter latere cultus sine vocalis sine instrumentis in
 templo, he tales videtur parvi mortales.

Art. 2. d. 9.

De idololatria tria in specie supstitutionis

Idololatria proprie sumpta dicitur supstitutio quae divini honoris
 tribuitur creaturae alicui sicut Deo. id est sicut fit in thesa-
 crificio sed est quodammodo signo honoris, quod quod creaturae tamen Deo
 se subistere intendit, nisi quae flexione, sufficit p.
 Porro idololatria est perfecta, imperfecta, et simulata.
 perfecta est quae quodammodo exhibet idolo quia falso exprimit
 id est Deum. imperfecta est quae quodammodo facit creaturae nulla
 in se divinitate autem aut ex odio Dei, sed ex affectu aliquid
 obtinendi a Demone, aliave creaturae eidem quodammodo Deo cultum
 offert. simulata vero est illa quae quodammodo sine interno
 affectu ex metu mortis cultum idolo exhibet. ex quo

Inferes 1.º idololatria aliquid quoniam cum infidelitate et
heresi cum sit creatura adorata vere haberi pro Deo, secus
vero si ea pro Deo non habeatur. 2.º idololatria est simulata
et gravissimum mortale, quia est mendacium primum, ipsum contra
religionem, et semper contra externam professionem fidei.
3.º idololatria impii cogit magis participet de malitia
et volubris, maius est peccatum quam sit profectum.

Dices contra 2.º statum in illis actu exteriori non est vera
idololatria sed ficta: quod non verum peccatum sed agere est.
S. r. c. non talis ficta idololatria est peccatum contra fidem
necque ab eo peccatum.

Resp. quod sequitur quod tragedia sit idololatria quia in thea-
tro exteriori exhibet divinum cultum alteri, sicut de Jovis.
S. n. statum quia talis proprie non exhibet divinum cultum exteriori
sed deum representat gloriis exhiberi soleat.

S. an sit idololatria credere demoni, et qualem peccatum eum
interrogare si loquatur in obsequio?

S. i. non est idololatria, ad ea tamen rediunt si credatur
demoni sua sponte aliquid dicenti: quia sic mendaciorum
pater plura honoratur quam meretur. Dicit sua sponte
non si coactus exortitione loquatur, et fides adhiberi oportet

sed semper cum formidine oppositi, quia n̄ semper constat
an loquatur vi exorcismi v̄ n̄ ita Lepsig.

Ar. 2. veniale est si quis ex levitate v̄ curiositate dæmonem
in obsequio loquente suo aut altero verbo invective in-
terrogat de re vera et inutili, dummodo n̄ fiat aliquid dī-
cendi ab ipso, nam hoc est quodammodo communicatio cum dæmone
quod graviter prohibita est. ceterum libri pl̄ r̄as aliqua
eorum quod dæmon et d̄ exorcizatus dicit, n̄ ut ideo credatur
v̄ feratur sententia, sed ut inquiratur v̄ caveatur, ad quod
aliquis fodere se dicit alicubi et thesaurum. ita cit.
Lepsig.

Art. 3ta

De Divinatione.

Divinatio est hic sumitur d̄ inquisitio de alio occulto quod hinc modo
cognosci n̄ potest ex pacto cum dæmone explicito v̄ implicito. rectius
tamen si dicitur significatio occultorum ex pacto cum dæmone explicito
v̄ implicito. ita cois.

Dr. significatio quia n̄ consistit in sola mentis interna nobilitate, sed
signis infusis et verbis exterioribus proficit.

Dr. occultorum hoc d̄ procul remotorum ab hinc cognoscere, sive
et præsens sive præteritum sive futurum.

Dr. ex pacto cum dæmone nam quicunque res occultas quod est supra

hanc illud esse Spīritual, id est Dei, aut angeli beneficio,
nec d. ul. demonis op. adfere velit.

De explicito & implicito q̄a Divinatio 2. & 3. d. una fit cu expressa
invocacoe demonis, ut cu divinatio intendit, et eo fine aliquid
agit ut demon se imiscet, v. si quis scias, demonem p. aliquid
signa occulta docere, nihil illud usurpet. altera fit cu
implicita demonis invocacoe ut si q̄ nobilitate rei occulta procurat
suo procurare serio conatur medio ad ea indicienda prosequi
inutili et inepto.

Prima Divinatio q̄a fit cu pacto explicito novae recen-
seri possunt species. 1. de prestigium, cu videt demon p.
varias apparitiones aut se ipse aut alia corpora q̄ spicienda
objicit. 2. de onerosantia q̄a fit p. somnia du fit in
somnia expectatur revelat ignota a Demone. 3. necro-
mantia cu adhibito sanguine utriusq̄ carminibus motui vi-
denti se progere. hac usq̄ d. i. Reg. 18. Pythonia excitans
Samuele. 4. Divinatio p. pythones aretibus seu obfatos
q̄s ipse possidet et q̄bus illi respondere solebat. 5. ta
geomantia cu demon docet signa apparentia in corporibus
terrestribus v. g. lapidibus, metallis. 6. ta hydromantia
cu p. signa apparentia in aqua. 7. aeromantia cu p.
signa in aere. 8. Pyromantia, cu p. signa in igne.
9. aruspitium cu p. signa apparentia in extis animalium ipsi

Demonibus in laborum occulta docet.

Porro Divinae 1da q^{ae} nimirum fit, p^{er} implicita demonis in-
vocatione id est p^{er} q^{uod} binel species. 1^a sortilegium seu Di-
vinae p^{er} sortis q^{ae} in ea q^{uod} scripta q^{uod} q^{uod} ex signis in plumbis
liquefactis et in aqua projectis resultantibus v^{el} ex electione
sesepta de duabus oblationibus, s^{ed} ex jactu laxillorum p^{er} nobilia
decuratorum procurat.

2da Physiognomia q^{ae} est corporis hui^{us}
q^{uod} studium eiq^{ue} signis futura praedicit, q^{uod} pars d^{icitur} ars geneeth-
liaca. 3^{ia} Chyromantia ex manuum lineamentis. 4ta
Methoscopia ex fronte. 5ta Astrologia iudiciaria ex astr^{orum}
influra. 6ta augurium ex garritu avium et volatibus
aeris. 7ma auspiciu^m ex volatu avium et motu aliorum aeris.
8ma omen ex sterutibus. 9ma ex somniis. 10ma Spatulamenta
ex signis in spatulis aeris.

Dixi 1° Physiognomia q^{ae} futura praedicit: neq^{ue} p^{er} ea q^{uod}ada
questiones de hui^{us} ingenio ac ai^{um} progressu licite fit.

Dixi 2° Astrologia iudiciaria q^{ae} fit ex astrorum influra
futura libera et mere sortibus q^{uod}tingentia praedicit: unde
astrologia q^{ae} praenuntiat effectus q^{uod} h^{ab}et q^{uod}erone cu^m motu
sideru^m n^{on} d^{icitur} sup^{er}stitiosa: unde n^{on} vocat^{ur} iudiciaria sed natalis.

Cond. 1. Divinae q^{ae} p^{er} expressa invocatione demonum instituit
semper est p^{er} se male. Ita oes.

Quo d^{icitur} in q^{uod}ia comunicat cu^m hoste hui^{us} generi ac Dei adversario

in salute implicite demon invocet. *De grave*
Dubitari potest an accipita vel ope demonis scia possea
liceat ea uti?

affant coig DD. modo q servas et usq aig scia n regirat
ante qurp damonis. *rac* *De* scia ex se bona e
et potu qe accipita fuit ja d'fuit.

2da *e* observaa sanitata qe adhibenti media iuvitia ad pa-
naadta morbor hnd v' brutoru. ite dolores mitiganda
vg. verba, figra, charas nec a Deo nec a naa vires ad id
habita.

3ta *e* observaa eventuu qe gtingit qd iasperato aliquid accidit
v' occurrit ex qe sibi v' alteri certo aliquid prosperi v' adversi
futuru credit, inde suas actiones moderat. ut si egressenti
domu occurrat lepus, aut si picca pichante audiat
et inde natu augurium sibi profagiat, et hoc p' mortua
nisi simplicitas v' ignora excuset.

Nota hu' alqdo fieri posse ut adventu lepig qod hni
alqiu casu accidat cu talibz circumstans ut prudenter sus-
picari possit an d' sit admonitio qoda divina, ut si qis
cadat corporales timeat aut suspicet de casu v' in aa
v' in statu eventuro. ad dignoscend a qoda ex vana
observaa fiant ope s'pnes regulas.

gia plurime sūt virtutes in rebus naturalibus nobis ignota, quā-
rumque ratio minime reddere valeat. Haec in dubio libertas
nostra est in possessione, modo si sit prolestas & tra fraude da-
monis, sicut quae forsitan latet.

5. ta sicut dubitatur an effectus sicut à Deo an à dāmonē, pra-
sumenda est à dāmonē esse, quia cum res quae adhibetur est sit
naturalis, causa illius erit tunc signum ad eam positionem à Deo à
dāmonē effectu ponet, de Deo à talia operante respiciunt nisi
in sacramentis et similibus, de quibus tractatum dicitur de seors
quod miracula: quod morale certo praesumitur est à dāmonē.
vide plura apud la Croix. l. 13. p. 1. n. 29.

Art. 5. 4

De magia et maleficio.

Magia alia est naturalis et alia supernaturalis quae ab alijs Diabolica
nuncupatur. magia naturalis est ratio quaedam operandi mira-
culorum naturalium absque dāmonis opera. haec sicut dicitur.
magia supernaturalis de qua hic solum est sermo est ars seu facultas
in pactu cum dāmonē inibi quae signa alia efficiendi mira.

De efficiendi mira quae magia distinguitur ab alijs speciebus super-
stitionis, nempe quod pro fine libet effectum mirabilem, sed
in proprium commodum, sicut ad opusculum habere vel sua talia faciendi.

Concl. 1. magia suspitiosa d ea genere suo p^o mortle.
 r^o d g^o q^o fines pactu et societate cu demone: excusari h^o
 p^o a mortli ob figuram inadvertit^o talis pacti. Ceteru magia
 ordinarie multa alia peccata anexa h^o de q^o magi in q^o s^o
 sione s^o interrogandi, ut h^orefis, abnegat^o Dei et sanctoru
 execras, idololatria, abusu veru sacraru maxime earu q^o
 s^o. Eoria sacramentu spectant. luxuria et nefaria cu
 demone comissiones. Deniq^o homicidia p^osertu infantium
 necdu baptoru. licet a opera magoru videant^o mira, n^o h^o
 s^o miracula. r^o d g^o miraculu p^orie d illud q^o excedit
 virtut^o caru natu: atq^o effectus magici n^o excedunt virtut^o
 causar^o natu cu dependant ab ijs, s^o q^o s^oficiant^o v^o notu
 locali d applicando activa passivis.

Maleficiu d ars seu p^ost^o nocendi alijs vi pacti cu demone.
 p^o to nocendi alijs differt a magia d ed ex genere suo
 mortle.

Divid. in veneficiu q^o scilicet d^onuu aliq^o inserti, et in ana-
 toriu seu phibitu q^o ad carnale amore s^o ed odiu alter excitat^o,
 d g^o cogendo volu, sed h^o phantasia vehementissime com-
 v^ond.

Concl. 2. n^o licet tollere signa magia p^o novu maleficiu.
 r^o d g^o adhibitio novi maleficii d intrinse mala q^o p^o ex q^o
 Inferes s^o maleficiu aler tollere maleficiu n^o pot^o nisi p^o novu male-
 ficiu h^o n^o licet eu ad hoc inducere. q^o s^o licito modo p^ofid

la igita
 Libe
 la f
 me, pra-
 Libe
 d d
 d d
 utriusq^o
 h^o h^o
 i d^o
 Dablic
 ma p
 a
 la f
 v^o
 p^o
 v^o
 la f

se ad tollendum illud induci possit, et si verisimiles existima-
retur ad solaburg maleficium nisi; novum maleficium, na glibit
habet jus petendi quod ab altero licite fieri, unde ipsi malitia
impulsi si id male faciant.

Concl. 3. licet ad ponere talia signa quibus spiritus expulsi et
destruunt pactum suum, et diabolus de finit nocere.

Ratio 1. quia talis positio nullo modo rati pacti habet cum demone
sed potius ad eversionem prioris pacti. Nam primo licet ceperit
cubere faga quae se deligit, hoc enim pacto noxa avertitur,
ob solutum pactum cum demone. 2do licet faga pascit et sale
dare ut noxa ceperit. 3. bno honestate praxim iudicium quod
maleficos torquendos ne ad tormenta sint insolentes, lavas,
atque pilos abradunt: damno in hac et similia sunt praecipua
aio solvendi pactum, et vero aio avertendi malum per modum pactum
prescriptum a demone, quia hoc est quod demonis uli et sic
satis est cum eo pacisci quod apparet licet.

Quaestio 2. da

De Irreligiositate

Religioni oppositio opponitur irreligiositas ut iam supra
dictum est, et species sunt blasphemia, sacrilegium, mendacium. De quo egimus in asendria de 7 peccatis
Capitalibus: symonia ac perjurium.

Art. 1.
De tentatione Dei.

Tentatio 2tes accipi solet: 1° ut id sit ac ad malum incitare.
2do ut id sit ac experimentum capere qd modo hic sumitur
ad id sit qd sit dicta aut facta qd qis bene explorat
divina potentia, justitia, aut aliud attributa divini. Ita in
se s. Th. 2.2. q. 97. a. 1.

Dixi bene seu absq. iusta cae, na si illa ad sit ad erit
tentatio ut si fiat ex Div. in spiritu vq. si quis libet donum
miraculorum, grad. sanitatis. 2. si utilitas aut necessitas id
postulet de quibz vide s. Th. l. c. imo juxta Agorin. et alios
accusari qd a Deo petit dca sua vultis manifestare, ut
eisd. p. oia sua qformet. qd ad docet s. Th. hic a. 2. ad 3.

Divid. tentatio in soale seu expressa et interpretativa
seu explicita. Ita qd aliquid exrepe ea intentione
ut experimentum capiat de aliqua pfectione vq. si se de
divini precipites ut experiant an Deo sui providentiam
libet. hoc vobz qtingit qd aliquid sit absq. exrepe
quidem intentione capiend. experimentum de aliqua pfectione dca,
requirit tm extraordinarium Dei auxilium, hndy a Deo bene
expectat. ut si quis p. obo dies autos cibos sumere vellet,
v. in morbo periculoso nullas medicinas uti sperans a

Deo solo se paratum iri. Te si velles sine nisse
et absq; preparatione concionari sperans à Deo tibi verba
inspiranda. huc d referunt probatois virginibus q.
q; olim fiebant ferro candente, de duello, ut leg
sueret parte innocente.

Concl. d. huc focalis sed d. interpretativa tentao Dei f
se d. p. tu mortle sa coi.
rao 1ma d. qia includit dubitaoe de pfectionib; Dei q.
in grave Dei q. temptu redundat, tu ed grave irreveretia
tu cu Deo q.ari ludet.

rao 2da d. qia tentao interpretativa fit p. tale q. q. ad
nisi ad exploranda aliqua Dei pfectione referri posse vi
detur, galentib; tu d. tentaoe interpretativa frequenter
ad p. tu solum veniale, tu ob infirmitate absq; ignoraa,
in p. speraoe tu ed ob parvitate periculi cui tentaoe
se exponit. ut si quis in levi morbo nolit uti medicinis,
sanitate temere expectans à solo Deo.

It. an sit tentao Dei offerre se ad martyrium?

It. affe. si fiat temere et absq; justa caa. raos d. qia
si ex presumptioe extraordinaria Dei auxiliu expectat,
absq; implicite experimentu sumit de Dei providentia
ac potentia.

Art. 2.

De * sacrilegio.

Sacrilegium est violatio rei sacrae, quatenus ordinata est ad Dei cultum. Ita cum c. s. h. r. r. g. g. a. i.

Triplex est sponale, locale et reale. Sponale est quae persona Deo dicata violatur, ut est suspensio clericum, stractio illius ad iudicium saeculare, peccatum luxuria spona voto castitatis obstricta, in exactio tributorum &c. Locale est violatio loci sacri seu religiosi; loci autem sacer generaliter de omni ille quae ad primum usum ac religionem publica auctoritate est destinatus, Deorum dicatus.

Dicitur publica auctoritate quia si tantum privata auctoritate de publico et aliis neque secretis neque benedictis sit et si eorum dederit licentiam in eo celebrandi, inter loca sacra numerari non debet, unde caret immunitate casta et ad usum profanos questus non.

Ceterum hoc sacrilegium locale diversimode fieri potest. 1. per exercitium omni illius actus, quae talia possunt ut est occisio hominis, effusio hominis sanguinis in feminis illicita et notoria; sepultura execrati vel in barbitati. 2. per exercitium eorum actus aut profani, ut si fiant negotiationes, ludi profani iudicia saecularia, seditiones, strabulatioes eorum &c.

aut repugnatis inunitati loci sacri: ut violenta abstrahio
plena à loco sacro: excipit nisi sit latro publicus, u noc-
turnus populator agrorum, aut quod alia enormia crimi-
na pretraverit in jure excepta: huc pertinet violenta
effractio Ecclesie. 3. si factum in loco sacro est quidem
egregium rei. Si id sit sacra ut benedictio, sententia, cura
quod breviter notandum quod quis in loco sacro
aufert prout potest factum quod adhuc committit malitiam
sacrilegii, una gratia reverentia rei, et altera gratia
reverentia loci.

Denique reale sacrilegium est violatio rei sacrae ad div. cultum
dicata, distincta in a personis et locis sacris. Unde
sepe diversis modis contingere potest. 1.º sacrilegium sacra-
mentorum usque, contraque administratione quod fit in peccato mortali.
2.º per abusione in verbis s. scripturae ut ad res obsecras,
facetias etc. huc spectat omnis irreverentia quod fit in officio
Dno, ut profana quod fabulatio, auspicia exotica, sed rerum sacrarum
ut si calices profanis mensis adhibeantur etc. 3.º per profana-
tionem vasorum et ornamentorum sacrorum, ut vestes sacras scin-
dere, applicare ad usum profanos seu alio modo irreligiose
tractare: huc pertinet violatio s. imaginum. 4.º factum
egregium rei sacrae, ut religionum, calicum, agrorum Dei,

5to p. usurpatione bonorum tam mobilium quam immobilium ad suspen-
 sionem minorum Ecclesiarum deputarum. 6. si Ecclesia facinorosa
 non solvantur, nam est ipse auctoritate publica ad divina cultu
 censetur deputari. 7. si Ecclesiam alterius est destructam
 maneat in usum profanum convertatur. Sa. tu. verbo immunitas
 pulat Episcopi in hoc posse dispensare.

Concl. sacrilegium dicitur speciale ac mortale ex genere
 suo.

Ratio prima dicitur quia opponit seculi vitiis scilicet religionis.
 Ratio secunda dicitur quia continet grave irreverentiam in Deo et res sacras.
 Sape a. contingit in advertentia quod ob paritatem materiae vel sit
 illud veniale, quando dicitur levis percussio Clerici vel leve factum
 in templo aut altari quod necesse est reverentiam immediate
 attingendum s. Evidentia.

Q. 1. an in confessione sit exprimenda species et materia sacrilegii?

R. a. se. ratio tamen quia saepe diversa malitia habet, sicut percussio
 Clerici differt a fornicatione cum solummodo quia quibus materiae quod
 nova supradicta malitia aut facta nobiliter augent, longe enim
 magis sacrilegium dicitur inferre irreverentiam s. Evidentia, quod alteri
 rei sacrae.

Q. 2. an peccatum sacrilegii sit necesse peccatum commissio?

R. negative. nam si Ecclesia maneat aliqua capitalitate ab invidiis

ad custodiam, s. pallas, corporalia aliqz parameta
imunditijz sordida parant, sanctissimas Evis spēs
putrescere patiant, & solia sacrilegia ppetrat. Itē ad
s. pta commissio sed omissionis.

Art. 3.

De Blasphemia.

Blasphemia quavis opponit q̄ssioni fidei, ut dicit s. th.
2. 2. q. 15. alia certū e ad opponi religioni eū, q̄ ad Deo
gravis injuria ac irreveria irroget, unde dicitur qd̄ s̄
injuriōsa in Deū locutio. Dr. 1. injuriōsa s̄ modū
maledictionis quicqz seu q̄tumelia. Dr. 2. in Deū ad q̄
s̄ans immediate, s̄ q̄ q̄qz s̄e mediate ut q̄tumelia in sac-
ros mediate redundat in dehonōratōe Dei. Dr. 3. locutio s̄
sive ex = sive interna, nā sicut laus mentalis Dei corde
p̄qz s̄: sic eē blasphemia q̄ directe opponit laudē Dī
mente p̄fici s̄, et sic vocat̄ blasphemia cordis. tūc eē
revocantē signa q̄tra Deū, ut sperere in cætu, inferdere
dentibz. comittit̄ a blasphemia potissimū modū s̄p̄tly.
1. qd̄ aliquid negat de Deo qd̄ ei q̄venit, ut n̄ eē justus.
2. qd̄ affat̄ de Deo qd̄ ei n̄ q̄venit, ut eē crudelis. 3. qd̄
qd̄ cras tribuit qd̄ d̄ spiritū Dei, q̄ modo p̄ant̄ lasciv
amatores, tūc anafas s̄us appellat̄ Deū, aut unicum

Sui bonu p. si qis bñ d ex aio sed p. hyperbole ita lo-
 queretur, videtur excusandus à mortali. 3. qdo dicitur qide de
 Deo vera sed irreverētē nempe p. modu q̄m̄t̄ q̄ indignatō
 v.g. jurando p. corp et sanguine Xti. ex indignatō v. ira
 q̄tra Deū. 4. du ḡnicia et q̄tumelia jaciunt in sanctos
 q̄ia ut ait s. Th. 2. 2. q. 13. a. 1. ad 2. sicut Deū laudatur in sancti
 suis in q̄ntu laudant opera q̄ Deū in sanctos efficit, ita et
 blasphemia q̄ fit in sanctos ex q̄ssati in Deū redundat.
 Et bñ aliquid profertur in sanctos n̄ ut sancti s̄t. sed ut hñs
 q̄nda in terra fuerunt, n̄ d̄ blasphemia: q̄ia te q̄tumelia
 n̄ h̄bt relatiō ad Deū sed t̄tu d̄ p̄tu q̄tra d̄licia, v.g.
 si sanctu Petru appelles calve, cryspinu et cryspinianu
 tutores q̄ veniale q̄ide si fiat ex joco, mortale v̄o q̄ ex
 indignatō aut odio. Ex eadē a. r̄one q̄ ḡnicia p̄ ad-
 versu sanctos s̄t blasphemia et maledicta ac p̄bra q̄
 in Dei sacramenta, s. imagines p̄ effutunt, r̄one blasphe-
 mia fortunt, q̄ia h̄c in Deū videtur redundans ut p̄te
 ois sanctis contra.
 Concl. Blasphemia ex genere suo p̄tu mortale d̄, idq̄
 gravissimu ita s. Th.
 R̄o d̄ q̄ia h̄c p̄tu p̄p̄te r̄a redundat in sumu Dei in-
 juria ac q̄m̄t̄, licet v̄o blasphemia in Deū n̄ d̄ d̄ d̄ d̄

parvitate sua, multi tñ admittunt in ea qd fit in sanctos.
Colligitur ex his 1º ad pñm eñ blasphemare qd deo male-
dicere sed et qd verbis injuriose usurpat aliquid ex corpore
xpi. v. alias res sacras. v.g. dicendo, perdat se dei sanguis,
sacramenta christi Dei p. hoc em ad ad ruinam sed ad
salutem à deo destinata sñt, unde talis abusus in inho-
noratōe dñi bonitatis vergit.

Coll. 2. qd talium verborum qd suavitudo habet, veniunt pñm sub
mortali ea tollere, qd pñm facit et tñ labitur, se qd ad
pñm, cum talis blasphemia nec in se neq in ceteris sit voluta
utroque retractata pñm pñm efficaci. peccat in graviter, dum
hanc qd suavitudo qd trahit; alij adeo hoc explicandum in con-
fessione.

Ceterum multi in prolatione verborum blasphemorum excusantur
à mortali ob imbecillitatem cognitionis, ad quia ad attendit ad vili-
tatem Dei qd qd si quis attendit ad ea et si dicat se ea
proferre male v.g. ad servandos subditos qd ad vo aie
inhonorandi Deum, n. p. excusari à mortali.

Ratio est quia talia semper vergunt in diminutione honoris Dei
et via sine scandalo proferri possunt: nisi tñ ita pro-
ferantur ut ad haec sciant qd pñm pñm pñm aie proferre.

prostitum propter beneficium. Dixi ex pacto quia
in rigore juris non est simonia gratis prestare officium
pro beneficio gratis obtinendi.

Concl. 1. Simonia est peccatum religioni oppositum. Ita cum est causa
ratio quia malitia eius consistit in irreverentia orta ex indigna
tractatione rei sacrae et spiritualis, de minimis redigitur in aliquo
ordine rerum temporalium. unde S. Pabg ad simoniam magnum
mentis dixit, pecunia tua secundum sit in portione, quam
donum Dei existimasti pecunia possideri.

Concl. 2. Simonia est ex genere suo peccatum mortale. Ita
est S. Pabg.

Colligitur ex 1.º q. 1.º eo quod commutatio rerum scilicet cum temporalibus
cedat Deo in grande injuria, et licet quidam hinc malitiam
vitae agnoscere velint, verum tam ab alijs nulla admittitur,
immo videri potest quod quod vilius res sacra venditur eo major
noxia gloriari, quia creditur irreverentia. Porro simonia
juxta eam sententiam dividitur in ea quae est juris divini. Et quae hinc
prior est ea quae jure divino aut naturali est prohibita ut omnis
venditio rei scilicet quae talis. posterior vero est ea quae est prohibita,
et in mala simonia resposita est jure Ecclesiae de qua S. 3.
2.º d. 1.º in mente, conventione vel reate. necesse
est actio externa facta aut simoniacis exterius manifestata

unde ad idem de mensuris quod in actu exteriori dandi v' recipiendi ad exeat sed quia iniqua interiorum ad simoniacam ex-
 terig ad declarari. exemplum est si quis contra vultu quidam pactu
 famuleto ego ad eum obliget ad offerendu beneficium ex iustia.
 conventionalis est illa quae ad pactu externu deducitur, et
 consistit tunc in promissione, nec completi exterig per traditionem
 ipsius rei et sicut probis exhibiti. conventionalis dividitur
 in pure conventionalem, id est ex neutra parte impleta, et in
 mixta sicut sicut reale id est una tunc parte impleta.
 realis est illa quae per tractu mutua traditione rei et probis
 ex utraque parte tractantur completi, ut si quis beneficium
 iam recepit et pro eo solvit promissas pecunias.

Nota ex s. Gallens. hic q. 2. d. 1. quod quod factu solum abrogatio
 implendi promittit ego pecunia ad sicut vere simoniacam, nisi
 quod externu actu promissionis, quia deest vultu emendi,
 abrogatio talis neque mentalis neque conventionalis neque realis
 simoniacam est.

§ 2. deus

Quaedam ex dictis resolventur circa
 simonia juris divini.
 Resolvetur de simonia juris divini. quod si quis emat v' vendat
 sacramentum. id quod gratis datur ad sicut prohibita, curas
 sanctum. id est actu seu usu istarum gravium.

2.do si quis deus accipiat pecunia pro functionibus sacris
ga talibus v.g. pro administratione sacramentorum, oblatione sacrificij
consecratione calicis, concionis ac vultus pro quovis usu spirituali
fortiter patet ex d. h. de simonia iuris divini.

Dicitur ga talibus, nam non est simonia aliquid accipere pro laboribus
extrinsecis, seu pro accipiendis quibus actioni spirituali, sive finis
privij sive concomitantibus.

ratio est quia hi labores sunt temporales et pretio estimabiles.
Sic cantor potest aliquid exigere pro artificio et labore can-
tandi. Sed sacerdos pro obligatione celebrandi certo tempore
loco et labore itineris. Similes qui operantur alteri
beneficium potest exigere compensationem laborum v.g. ob scri-
bendas litteras &c. Caserius de coetero docet, quod licet
illicite sit pro labore rei spiritualis omnino indifferens ad se
anexo aliquid accipere pro modo pretij, non vero si accipiat
modo stipendij ad sustentationem cui dignus sit operantibus
suo math. 10. inter seclusum scandalo licet sacris ministris
de stipendio sustentantur, sive sint pauperes sive divites
pro celebranda missa per quilibet enim potest accipi de eo, quod
sibi iure nascitur. Probatur etiam ex Trid. sess.
c. 18 de reform. prohibentis ad pro dispensationibus liberis divinis.

p. modo stipendi aliquid accipere. Ita de jure vi suam
 instituat pro gnois pro officio. vid. Layman. hic n. 17.
 3. si quid debet aut accipiat pro statu religionis seu admissione
 ad illa ut pat. ex f. th. 2. 2. q. 100. a. 5. ad 2. Secus si pro
 sustentatione eius q. admittit, modo mortuus sit tenue, na
 si sit opulentus a simonia juris tunc ut docet Layman
 hic. n. 59. citans f. Th. et afferens varios textus juris:
 verum videtur certum q. gratia consuetudine videlicet et consuetu-
 dibus prelati Ecclesie leg. tunc prescripta ad. donis in
 aliqua aliere ad religionem, praeterquam quod sibi scanda-
 lous sit, et libertati professionis noxius, specie q. q. q.
 simonia tollit ut insinuat c. ga. pro i. q. 2. licet in rigore
 d. q. simonia nisi interveniat pactum.
 4. si quid debet aut accipiat pro iure sepulture in loco sacro.
 c. 15. de sepult. de pro actu sepeliendi ut religiosus, seu
 prout a clericis exercet; q. d. comitibus simonia
 si quid debet aut accipiat titulo stipendi; de pro oblique
 ut in certo loco sepeliatur. q. d. si quis in templo aliquis
 sepeliri, roborat pro eius sepultura pl. exigi, q. d. loci
 esse a honoratior, modo d. exigat, modo pretij,
 sed tunc ad fabricam et ornamenta Ecclesie.

5.º *quod* coram sententia q̄tra Navarra et alios et comitatu
sententia juris Dio. si etiam aut vendat beneficium. q̄d n̄
est intelligendum de beneficio q̄ad jus p̄bte spectat q̄d in
eo includit, sed et q̄ad jus reddituum in officio p̄bte fundata,
eius p̄bte n̄ā acced.

6.º *si* debet aut acceptet pecunia pro collatione, electione
et p̄sentatione ad beneficium, verba pro vacante actione q̄ jus
et remota et inchoata accipit ad beneficium, ut emendo
jus litigiosum q̄d q̄pp̄at h̄b̄t ad beneficium, n̄ t̄ā si redimat
injuncta verba circa beneficium legitime obtentum.

Ceterum n̄ est illicitum dare pecuniam electoribus ut n̄ eligant
indignum, v̄ ut eligant idoneum indeterminate. Secq̄ si fiat ut
eligant hunc v̄ illud in particulari.

Q̄. an nullo modo res sacra vendi possit?

R̄. res sacra q̄d r̄aōe n̄ā p̄bte est affirmabilis ut v̄g.
calices, crucis, agni Dei, oleum, panis benedictus q̄ vendi
possunt, dummodo n̄ caris vendantur r̄aōe sanctitatis bene-
dictionis v̄ q̄sperationis, sed t̄u r̄aōe n̄ā p̄bte p̄bte,
aut laboris sumptuum in asportando p̄ se a canones
vetant vendi res q̄asda sacras et r̄aōe n̄ā. *Alia*
q̄d si in rebz sacris fiat mercatura q̄ad q̄si profana.

imò suares docet vendi posse et templa quia videtur per
 ad nos cum calicibus, utrobique enim maca de se vendibili sup-
 venit consecratio. huic quod tradidit layman eo quod prohibe-
 antur vendi ligna et lapides ecclesie dicitur, sed pro
 suares respondet quod prohiberi ne vendatur ad alios usque
 profanos, eo quod ecclesie factis declaraverit in eis quavis
 dissolutis manere consecrationem, eo quod in se maneat, ut
 antea lapides et ligna.

§ 3. hij resoluti alia dubia circa simonia juris humani.

Resolves simonia juris huius comitibus 1° in mutare beneficiorum
 facta sine auctoritate superioris ut pat. ex c. quodam de rerum
 mut. hoc tamen simonia non est rigerosa puti et non nulla alia
 de quibus in sequentibus: sed tamen quodam imitatio et similitudine quibus
 dari potest pro potestati quia precepto superioris, cum aliogeni rati
 simonia exigat pretium temporali pro re potestati dari. quod
 tamen volentes mutare sine potestati prius inter se tractare de
 mutacione faciendae, ad usque ad mutua obligacione de non resi-
 liendo usque superior, id est Ergo, quod denegaverit.
 2° in resignacione beneficiorum ut pat. ex c. c. hoc a 3° per
 quod tamen 1° resignacione reciproca coram ordinario si fecerit

coram Petro fiat ut declarat praxis: 1° ut si resignem
meum beneficium Petro, cum pacto antecedente facto ut ipse
vicissim suum resignet meo nepoti. 2do p. resignatio tri-
angularis, ut si resignem meum beneficium in favore petri,
petrus suum resignet in favore pauli et paulus suum in favore
joannis. 3to p. resignatio confidentia, dum resignans in-
tendit resignaturum obligare ad idem beneficium sibi v. alteri
aliquo resignet aut fructus aliquos in personam alteri prodest.
Ratio horum est quia in pacto in spiritualibus simonia continetur.
Ceterum simonia confidentia longe gravioribus poenitentibus pe-
nis quam alia. vid. Laym. l. 4. c. 10. c. ult. d. 8.

3to Comittitur simonia juris homini in emptione aut venditione
juris patronatus sicut ex c. de jure patronat. d. in sul. cum fundo
cui antea est, modo eius rase ad augere presbit.

4to Ita in venditione quorundam officiorum ut sacrista, sec-
roni, advocati ecclesie etc. ex c. salvator i. 9. 3. in quibus
officiis nil laesit sanctis ob quod jure divino essent inven-
dibilia: sed dum ecclesia prohibet illa vendi ob gravitatem
cum rebus sacris, quare proinde sanctis graventur, si illa
vendit.

5to an sit simonia juris homini dare aliqui pro comendatione
ad beneficium?

6to an si comendatio spectet praeiudice ut est affirmabilis esti-

mabilitate beneficii, saep. si spectet ut onerosa v.g. raos
laboris, expensarum, molestiarum q.

Q. 2. quod sit pars in simoniacos lata ?

R. nulla pars jure can. est constituta simonia mendali, neq.
ventionali sed sola reali. panes tñ ipso facto incurtedas
ut excoice, suspensioe q. n. incurrit simoniacy realis nisi
p admisa circa ingressu in ordine religioso, acq. fitioe
beneficioru et susceptioe ordinis. vid. A. Laym. &c.

§ 4to

An simoniace accepta debeant dimitti aut
restitui & cui.

Nota licet obligas n. omni, nisi ex lesione justia con-
mutativa, atq. queriunt oes qd Ecclia sit obligare simones
ad reddenda ea qd simoniace acceperunt, licet minime lesa
sit justia commutativa, et hoc in errore et para facti
delicti.

Concl. 1. q. si simonia aspectu d. beneficiu Ecclie tenet
illud dimittere, et fructu restituere ita habet definitu in
extravag. cu delesabile de simonia. ubi decernit qd ele-
ctiones, postulationes et qavis alia dispositioes q. simonia reale
facta, nullu jus tribuere valeant, atq. tali modo promotos

teneri ad restitue fructuum.

Concl. 2. si quis accepit pretium pro re publici quod ex iustitia tenebatur gratis dare, iure dicitur tenetur ad restitue. In cetera, quia si cadit iustitia commutativa: licet Parochus accipiens a suis parochianis pro administratione sacramentorum aliquid, obligatur ad restitue. in aliquibus & locis consuetudo habet ut pro administratione baptismi aliquid detur.

Concl. 3. si quis in gratia alterius privatus se aliqua re publici et pro incommodo temporali annexo exigat mercedem temporalem, spectato iure ecclesie, et spectata sola rei natura non tenetur pretium pecuniarium restituere.

Ratio est quia dignum illud in pretio estimabile et nemo tenetur illud gratis pro altero suffragari, ut si quis solat se suo beneficio et illud in alterum transferat. idem dicitur de omni alio iure in re publici ex causa privatae evenit incommodum temporale, sive in bonis fortunae sive honoris. ex dispositione in iure canonico tenetur restituere pretium nisi ei qui dedit et quod propter animum spiritualium iudicis, nisi ecclesie aut pauperibus facta esset sententia.

Concl. 4. quod pretium temporali aliquid pro incommodo offert aliquid publici quod non habet animum commodum temporale, tenetur iure dicitur pretium pro eo acceptum restituere ei qui dedit, et in re publici collatori, si talis sit ut restituere queat.

atq; sine introe Deu ut teste invocandi, n̄ ceperet
jurare. Dr̄ id̄ in testimonio p. ut indicet rāo jura-
menti: jurans en̄ vult ac cupit gaudē in ipso d̄, ut Deo
testat̄ ac manifestat ingē vera rē illā de q̄ jurat sine
in hac sive in altera vita, quocunq; voluerit.

Coll. 1. hanc d̄ sine bria centes regiere s̄t̄ ut fiat
p̄ Deū verū illū. 2. cū vera vult̄ invocandi Deū in teste.
3. cū petitione testimonij divini.

Coll. 2. jurare p̄ falsū Deū vq. p̄ jurat̄ n̄ ad juramentū s̄t̄
blasphemij cogat̄ ei abstruati q̄d s̄t̄ Deo q̄erit̄ s̄t̄
testimonij infallibile veriti.

Coll. 3. similes modis loquendi vq. Deo s̄t̄, corā Deo loq̄
n̄ ad juramenta si proferant̄ sine introe Deū in teste
invocandi: q̄ia videt̄ s̄t̄ inuere q̄d Deo s̄t̄ et aliq̄d
testabit̄. eadē d̄ rāo q̄d dr̄ p̄ fide mea in fide boni
viri, in veritate, in q̄ s̄t̄ p. s̄t̄ t̄ q̄ talia proferat̄ cū
introe Deū in teste vocandi, fatendum d̄ ad juramenta.
Ceterū cape regulā generatē ex p̄ter̄ t̄. 3. c. 1. n. g.
pro p̄axi valde q̄erit̄ h̄g tenor̄.

Per q̄cunq; verba ad expressū juramentū ḡfinitia,
juret̄, in foro ḡficientia inō s̄mp̄ abstruata d̄ introe
jurandi ad dignificandū an q̄s vere juraverit nec ne. aut

em positive qis intendit invocare Deum in teste aut posi-
tive noluit invocare Deum, aut recte se habet v. ignorans
prosciendū ab invocacōe Dei. q. ju. semper i. juramentū.

1. 2. d. d. i. juramentū falsū in foro g. scia. si 3. d. i.
herū d. i. juramentū qia eo ipso Deū n. invocati ad testis,
alioquin semper jurarent et se ipse pejurarent, qis ad singula
fere verba effutiant illud q. Deū, s. ferunt q. hoc c. auth.
possea f. d. ens, qod s. q. se parig audiat paritende falso
jurasse se accusante n. q. h. i. q. i. i. q. i. arguere debeat, sed
eū interrogare eū ostendit an intendit Deū invocare in
teste et q. id falsit. et scisse de praesentib. d. fuisse q. i. i. a
sed illi mendacia ea n. a. s. p. d. i. d. i. c. a. n. t. a. h. a. e. q. r. a. t. e. j. u. r. a. m. e. n. t. a.
parcatur, d. a. o. r. u. m. q. u. i. b. u. s. j. u. r. a. n. t. s. i. b. i. u. s. s. e. r. v. u. m. p. u. n. d. i. c. a. t. u. r. o. s. p. l. e.
r. u. m. d. o. b. l. i. g. a. n. t. c. u. m. s. a. p. e. d. i. s. i. i. n. t. r. o. j. u. r. a. n. d. i.

Dixim. a. falsū in foro g. scia. n. iudex abeundere solet ad
verba prolata, hoc si q. fecerit certo juramentū, pronuntiabit
de eū juramenti, q. id n. sig. fecerit se absolvet.

Cond. 2. juramentū multiplex dividi solet.

1. enumeracōe 1. in verbale reale et mixtu. 2. in iudiciale
et extrajudiciale. 3. in simpliciter et solenne, q. divisio videtur
clara. 4. in asseritivū et hoc d. q. juram. aliquid ita. et
s. d. ad. 5. in promissivū q. qod s. i. i. juram. aliquid nos facturos
s. d. facturos. 6. in execratorivū, et hoc s. i. i. c. u. nos i. i. f. o. s. i.

et nobis chara divina ultioni spijung si veru ad fil
god aserim. ut peniat ne Deo, s filios matris, discipul
me Diabolo, aeternu damnet. his ad addi pot juramentu
cominatoriu et d qdo quis se juramento adstringit ad aliter
parat infligenda. n multu differt a promissorio, unde
gigi de hoc in sffegatly dicit et de illo illij d. 1.

Art. 2°

An de qomoro jurare sit licitu.
Concl. fide tenendu d juramentu in dicitis circa spais licitu
ed. Ita cois cu s. Th. 2. 2. q. 89. a. 2. q. tra atagaphas
pabel deut. 10. noia illig. s. Dei. jurabis. ite s. 82. lau-
dabunt ois q jurant in eo.

Dices 1.º math. 5. de ego a die vobis n jurare onis, eade fere
habet in ep. jacobi c. 5.

D. ibi solum prohiberi ne passim facile ac temere abiq nisse
jures.

Dices 2.º juramentu d cultu Dei qe n licet eud ordinare ad res
hmas vq. ad qfirmandos q tractu.

D. n. c. na ordinang et sacrificiu missa ad bona temporalia con-
segata.

Concl. 2.º ad juramentu licitu requirunt tres qditiones, gas vocat
comites juramentu sit verite, justia et judicium. Ita cois cu
D. Th. hic a. 3. pabel ex jeremia 4. jurabis vivit Dng in
verite judicis et justia.

Confessio a veritas ad juramentum requisita in hoc qd jurans certo
 exprimit re sua ad secul jurat: na si de ea dubitaret ja gravi-
 ter scaret pto jurii, et si epel ma levis. raso e qia si jurans
 adducit Deu in testu falsi: i falsu exponit se pculo cu taler
 adducendi, qd d d n ee Deo sume injuriosu. absit em ul Dag
 sit pabrog falsitatis.

Insuper dicitur qd si sit in caa justa ac raabili, ob eq d factu in totu
 comittit pto veniale, qia hoc habet su raso e qd supfluitatis.
 si in sine caa ac d'quisitione jurat, ac ita jurando se ex-
 ponit periculo i q' traxit q' suadine falso jurando, scil
 mortales solus solus: hereturg, q' mortale ita q' suadine
 extirpare, n in tenet q' mortale. ita extirpare si d' solent
 mendaciu juramento giungere, qia si abesse p'iculu pejeradi.
 justitia q' sit in hoc qd res sit licita de ga jurat, unde ju-
 rare alij dicitur d mortale, si res sit mortale illicita, qia
 si Deo gravis irreveria, veniale si sit veniale.

Inf. 1. qd si peccat incauta jurase agy peccat sine jurebr veru
 sine falsu, qia tota raso h' peccat q' sit in periculo pejeradi.
 Inf. 2. ad 3/8 comittere pto mortale, q' d'beret cu juramento
 alteru esse fure, unu q' d' detractionis, alteru vo gravis irre-
 verentia.

Inf. 3. in q' se p'ioe explicanda ad oia juramenta prolata ad
 advertentia incertitudinis i insufficientis d'ceptionis et similes

penitente fore efficaciter proponere ab illi ois abstinere,
et adhibere remedia ad hoc a confessorio suggesta.

¶ An obligatio juramenti ex parte jurantis sit mere personalis?
L. affe. unde si major capituli aut civitatis pars juret aliquid
facere, et dissentientes et successores ex juramento non
obligantur, quare ex consuetudine in alio modo obligari
possunt. Dicitur de ex parte jurantis non ex parte eius cui
juratur aliquid obligatio juramenti promissorii se extendit
ad eius heredes. jurata eod. Dicitur. unde si tibi juramento
promissit equum, et non prestabit ante mortem tuam tenetur
vi illius juramenti prestare heredibus tuis.

Art. 3

De Juramento ficto.

¶ Tres quingul factio in juramento, 1.º si quis jurat sine animo
jurandi. 2.º si non habet intentionem se obligandi per juramentum.
3.º si non habet animum prestandi quod juramento promissit.

Concl. 1. jurare sine animo jurandi licet proprie non sit juramentum
et non per se illicitum. Ita Covarr.

ratio 1.º per pat. ex art. 1.º. ratio 2.º per 2.º quia tale juramentum
fallit habet rationem mendacii; mentitur enim qui dicit juro volens ju-
rare.

Ceterum possibile est jurare verum sine animo jurandi ad eum se
petit mortem. Ita Suarez C. ratio 1.º quia licet ratio fictio

noxa Dei sumatur in vanu d hi cu gravi irreverentia, cu
id n fiat ad qfirmandu falsu sed veru.

Dixi 1° jurare veru na jurare falsu d sine aio jurandi e
ex genere suo mortle, qia ipa factio jurij d Deo valde
injuriosa d multu nociva tan nstis, et societati.

Dixi 2° q se na p accid. erit mortle ul si fieret cu
gravi damno testij i cu ade iustu preceptu superioris
et universi qd mendaciu d grave pch. vnt agendia
de 7 pctis capital. a. 2.

Concl. 2. jurare cu aio jurandi sed sine aio se obligandi
d dpre juramentu sed tn i se iudicatu.

rao 1^a pars d qia hoc obligat legit naa juramenti pre-
terit promissory, unde q ita jurat ut tr inde n maneat
obligatg destrui naa juramenti.

rao 2. p. d sumit ea qd priori ob simile ratio, unde de hoc
juramentu idem tenendu e qd de juramento edito sine aio
jurandi.

Concl. 3. jurare cu intentione jurandi leg obligandi sed
d servandi qd juratu d mortle p juru ita cois.

rao e qia Deo ab addicatur ad servandu mendaciu et
ad servandu intenc in jurante servandi et exequendi id qd
juratur qd tn d pch.

Et an juramentum factum ex metu an jurandi aut se obligandi
parat obligat ad servandum id quod juratum est ex virtute iustitiae.
S. affe. cu. f. h. 2. 2. q. 89. a. 7. ad 4. si dolose sit, seu si
fiat cum injuria quia injuria non potest melius compensari quam adim-
plendo illud quod exterius promittitur alteri, unde qui male
jurat sine animo jurandi aut se obligandi quod velis eam
ducere si usum corporis sui cedat, tenet ea ducere. si
in dolo aut injuria ad sit non parat obligat cum non sit jura-
mentum nisi verborum.

Ar. 4^{ty}
Quena sit obligatio juramenti promissorii?
Concl. 1. promissio jurata seu juramentum promissorium parat
obligat ex genere suo mortale. et certa. obligat in
paritate materiae in hoc excusare a peccato mortali.
ratio est quia de re nihil asseritur aut juratur sed de voluntate
et faciendi: unde ea non adimplendo solum comittitur infide-
litas ad verbum juratum, quia abest mendacium ut docet f. h. 22.
q. 110. a. 3. ad 5. atque infidelitas in levi non est peccatum grave.
Concl. 2. quod executio eius quod est promissum vel factum creaturam
peccandi juranti vel alteri, non obligat juramentum.
ratio est quia res promissa habet esse morales impossibilis
et aliis juramentum non est vinculum iniquitatis.

Quale sit peccatum tale quod jurare?

Art. 1. Si quis adimplendi erit juratus ut dictum est art. 5.
 quod si adeoq. mortale. si a ad sit aij exequendi, et si res sit
 graviter illicita erit mortale, veniale vero si leviter. ex
 Legiti ad comiti ab eo peccatum mortale quod jurat se aliquid factum
 contra officia ecclesiae, vel se juret se ad futurum statum
 religiosum.

Concl. 3. juramenta de re indifferenti, v. de eo ex opposito
 non obligant nisi factum sit in favore alterius. veritas
 quibusq. q. 3. de voto ob paritatem rationis. ex
 cap. 1. si jurasti ad ades alij ad acceptum sine dolo sine
 in tali dono ad lupum p. n. tenent servare juramentum:
 quia id quod jurasti ad indifferentem: aliud tamen dicendum si id factum
 ob sine tenent.

Art. 2. juramenta mercatorum, ementium v. vendentium, ad vendendum
 minoris, aut ad emendum pluris ordinarie ad id juramenta nec
 obligare quia neque in honore Dei, neque in proximi utilitate
 cedunt. casuum tamen ad vacant culpa facte veniale in
 nocentia Dei in vanum sumat.

Dicta a nisi factum in favore alterius, et in parit obligatio
 nisi alter recipiat, quia in promissione facta huius spectat
 quod illi sit gratia.

id licitum est, quia nullus tenetur cum gravi suo incommodo malitiam
alterius impedire.

§. 2. an liceat exigere juramentum ab eo qui bona fide jurabiliter
veritatem, id est firmiter se persuadens ad verum quod ad falsum.

§. 3. neque cum coitione. quia sicut ille graviter peccat qui inducit alium
ad blasphemandum, eodem blasphemum se inducere mala, si veris
et ille graviter peccat, qui inducit alterum ad juramentum firmum.
Unde quod est à parte rei falsum, ut pole cum hoc se inducere mala,
solum ob inavertentiam huius et de à parte excusat.

Art. 54

De cessatione juramenti.

Concl. 1. si juramentum iuramentorum quovis absolute factum faci-
tas involvit conditiones quædam, quibus si profectis cessat eius obligatio
et coit. et colligitur ex c. quemadmodum de iur. iur.

Primo a conditionibus huiusmodi 1. si solvitur, quia ad impossibile nemo
tenetur, quod est illud de impossibilitate naturali modo præcipue in
quærit. 2. si fiat illicita materia. superiores se vel alii
natura juramentum ad se vincuntur inquit. 3. si alio jure et
auctoritate superioris, seu nisi ab eo relaxetur: nam conditionem
voluntatis se solvitur voluntatis superiorum sed illud impossibile
hinc per capita nostra: atque adeo ob iusta causa juramenta
relaxare poterit. Sumitur ex c. de de voto, ubi dicitur de

dicenda voti transgressor q̄i q̄od vovit auctoritate fidei
ap̄ta d̄i. s̄ulit adimplere. idem d̄ de juramento. 4.
nisi is in eo q̄ra juratu d̄ obligat remittat. r̄a d̄ q̄a
voti obligat̄ juramenti promissori pendet a volbe promissari
modo promissio si facta sit principalis; unde h̄c r̄a ex-
cusat̄ illi q̄i jurant se n̄ accepturos precedentia v̄g., q̄d
in p̄p̄ta accipiunt, d̄d̄ alij in p̄sent̄ et urgent, eo q̄d hi tacite
remittant obligat̄. 5. ta q̄d̄is, si res in eod̄ p̄alu
p̄max̄erit v̄ nobles mutata p̄querit, sumit̄ ex c. veniens
et c. quemadmodu de jure jur. et r̄a d̄ q̄a sicut promissio
te n̄ obligat sic neq̄ juramentu, q̄d legit̄ naa sui prin-
cipalis. hinc q̄i juras se castigaturu filiu n̄ tenet, si
postea venia petat, paratq̄ corrigi. 6. ta si alter q̄d̄is pro-
missis p̄terit, op̄ eand̄ r̄a. unde ex illo principio de
juramentu legit̄ naa act̄i cui apponit̄, plurima res solvi
p̄sunt, ad quid̄ in genere, q̄d juramentu admittat̄ des ex-
ceptiones et favores q̄s admittit q̄ fact̄i cui adicit̄,
ceteru sicut vota extinguunt̄ professione religionis appro-
bata, sic et juramenta. Id̄ en̄ utrob̄q̄ paritas: unde
et q̄vis p̄t̄ suu juramentu commutare in meli nisi p̄t̄ accep-
tatu a tertio, te en̄ nec s̄. Potest in eo d̄ p̄p̄re p̄
renuente tertio. excipe nisi interceperit injuria, meli q̄

aut bonū eōs aliud possidet.

Circa dispensacōe a juramentoru observanda a doctrina q̄ dabit
Legati q. 3. de voto.

§. 1.º galiter obliget juramenta servandi statuta alicj universitatis,
collegij, coitis p. eade a rāo de servando secreto capituli.

§. si mēa sit levis obligat tūc s̄o veniali, si v̄o gravis s̄o mor-
tali. si deniq; evulgat secretū nūcū incomodū agere possit,
se neg. s̄o veniali. Obligat, ita layman l. x. d. 3. p.

§. modo. Quid sit. Quid juramenta medicoru qod ac deval. Pij V
in p̄scentiā gradū jurare debet ut agraos ante oīa moriatur
de q̄s̄ione, et ne post 3 dies amplij eos v̄s̄entur nisi ibi
q̄s̄ionū q̄s̄at eos q̄s̄os ed.

§. Quid ed in nobis gravi v̄o periculo tūc s̄o mortali si ha
decretū sit receptū; leg. si n̄ sit receptū, na si hoc jura-
mentū sit de eo servando secreto a aler obligat
quam prout obligat decretū. Nosab

in Doctorus, qod si n̄ sit spes f
sala p̄scentiā agraos indu-
cendi ad q̄s̄ionē, n̄ dore
a medico de s̄o q̄a
hic urget pra-
ceptū chanki.

Ceterum verba illi videntur quibusdam quod tenere restrictione men-
 tale, unde suaver et alij D.D. docent ex justa causa et gravi
 necessitate ad adhibere licitum esse, siquidem quod licitum est promittere
 aut alij decipiant. sed hodie difficulter id sustineri potest, nam
 Innoc. XI sequitur damnavit proies. 1° ordine & la

si libet: si quis in solis in coram alijs sine interrogato sine
 propria fronte sine recreatio causa, sine procurator alio sine
 juramento se non fecisse aliquid quod revera fecit aliquid intra se
 aliquid aliud quod non fecit, in alia via ab ea in qua fecit
 in quodvis additum esse, revera non mentitur neque in perjurio.

2° ordine 27ma si sonat: causa justa utendi his amphi-
 bologijs in mentalibus in quodvis in nunc aut utile in ad plures
 corporis, honore, res familias lucendas, in ad quolibet alium
 virtutis actum, ita ut veritas occultas se carere excedens
 et studiosus, quare forsam respondere oportet ad hoc sarij
 memoratas proies merito esse damnatas cum nimis quodam
 se a Deo admittere amphibologias mentales ex justa
 causa et gravi necessitate. verum res non vacat periculo
 unde ad habendum in sententia regant tales amphibologias
 licitas esse praesertim cum moderni doctores doceant amphibologias
 illi fuisse semper solas. v. Dakenf. d. 3. a. 2. § 4.

Cond. 1. Ex justa ca^a licit^o d^o juramentu factu s^t an-
thibologia s^tli, d^o id mentali.

rao ubiq^{ue} d^o q^ua accepit^o legit^o naa sui principali.
ante d^o q^uo legitime interrogat^o sicut d^o ubi restrictione
d^o pure mentali r^oto delictu, sic d^o adicere s^tent^o juramentu.
imo d^o si legitime interrogat^o si s^t agat^o de crimine capi-
tali s^tu probe sentia. ut d^oiam poterit ad huc ubi restric-
tione d^o pure mentali dicendo v^g. d^o feci s^tillyto ita ut
teneat manifestare; alq^{ue} alio et juramentu apponere.

Dixi ex justa ca^a glis d^o v^g. sal^u corporis, honor, res
familiari^u q^u servata q^u na si justa ca^a d^o s^t de juramentu
anthibologia illicitu d^o et p^oceptu et q^uo p^oceptu ait
Porer 4. 5. c. i. s. 3. a. 108. q^ua d^o q^uo bonu s^tie
hi h^ona.

Ceteru de p^oceptu q^uo d^o s^t mendaciu juramentu q^uo
natu e s^tu p^oceptu nota. i^o d^o q^uo e Res s^tuab^o s^tet
Cabe pro p^oceptu juramentu cui deest alq^{ue} ex trib^us coⁿditioⁿib^us
supra art. 2. recensiti. In s^tricte ac p^oceptu pro
juramentu cui deest veritas et hoc d^o p^oceptu p^oceptu
in oi ma^a et levi grande p^oceptu ut id. art. did^o
s^tet.

2. d^o q^uo p^oceptu gravib^us p^oceptu jure s^tab^o s^tet

Dixi si fiat eum dicitur conditionibus, quales recenseri solent quae
ad licitudinem juramenti requiruntur, nimirum veritas, justitia
et iudicium de quibus proportionaliter differendum dicitur de juramento.
vid. Baber. h. l. §. D. 3. a. 3. §. 1. ubi bene notat eum
sectorem peccato idololatriae quod aliqua ad jurandum per falsos deos.

Concl. 2. proinde sola creatura rationalis ad jurandum possunt. Ita
colligitur ex f. Th. l. c. ad verbum. ratio est quia sicut sola
utuntur illa ratio, ita est sola reverentia rei sacra pro-
veri possunt ad aliquid agendum et omittendum: possunt in
indivisibile ad jurandum creaturae irrationales, sic ut dirigantur ad jurandum
ad eum a quo moveri possunt, et hoc modo excommunicati aqua
salva.

Q. 1. an ad jurandum demonis liceat ad imperativa et deprecatoria.
A. Dicitur ad imperativa per modum compulsionis et expulsionis
et deprecatoria: nam huiusmodi videtur pertinere ad quendam
benevolentiam et amicitiam ut ait f. Th. l. c. ceterum ut
notat ibidem f. Th. ad jurandum demonis ad imperativa ad se
licite, quia non licet eos ad jurandum ad aliquid ab eis ad se
ducere, sed ad aliquid per eos obtinendum, quia hoc spectat ad aliquam
societatem cum ipsis habendam.

Q. 2. quibus compellat possessores ad jurandum ad expellendum
demonem?

In solis ministris rite ordinatis in Ecclia sct̄a exorcistis,
 scilicet ea ordinacōe, hoc s̄n̄ itaq̄ de solemnī adjuracōe,
 q̄ s̄n̄ s̄c̄t̄ ad fōa' ab Ecclia instituta, ad privatas ad-
 juracōes q̄libet privatq̄ ex justa ca' adhibere p̄t. ceterū
 si q̄s privatq̄ sine speali iustitūe demonū ab obsessō
 excellerē vellet, procul dubio presumptuose ageret. vid.
 Baberf. l. c. n. 15. ubi loqr̄ moq̄ et praxis q̄d q̄s adhi-
 beret dōd q̄ in obsessō vult adjurare demonē.

Q. 3ta an adjuratq̄ in adjuracōis q̄trabat obligacōe prestandi
 id q̄d ab eo petit.

R. negve q̄ia adjuracō n̄ d̄ introducitur ad necessitandū sed t̄m̄
 ad provendū. Ita s̄. Th. a. i. docet q̄d adjuracō q̄
 inducit necessitē s̄c̄t̄ iustitūe, excipit t̄n̄ nisi fiat à su-
 periore, hic enī p̄ s̄ditos ex d̄t̄o prestati juramenti
 compellere. advertendū t̄n̄ d̄. cōter q̄d t̄c̄ obligacō t̄
 n̄ oriatur ex ipsa adjuracōe sed potiq̄ ex ipsa obedientia,
 s̄ iustitia. ceterū de laude Dei q̄ ed̄ t̄c̄ religiois h̄c̄
 nil occurrit specialiter notandū.

Quæstio 3ta

De voto.

quid sit votum et q. 1. l. 1.

Votum dicitur a. f. Th. 2. 2. q. 88. a. 1. et seq. promissio
deliberata Deo facta de meliori bono.

Dr 1. promissio vel excludatur potest quod d. actus volens, cum
extra promissio sit actus actus practici, sit quod locutio
practica.

Dr 2. deliberata id est ut fiat cum tanta advertentia quae sufficeret
ad peccatum grave, quia est potest se obligare diabolo aut globo, potest
se obligare Deo. tunc licet votum factum ex metu sive ab infuso
sive ab extrinseco orto sit validum, atque si de peccato mortali fuerit
sed notabile plurimum ratio votum nullum est. nec refert quod
sanctum. Deliberatio ad peccatum veniale sufficit, quia per se respicitur
ad valorem voti quod ad peccatum, bonum enim ex integra causa, namque
ex quolibet defectu. quia a leviter sine materia deliberatione
votum regulariter peccatum veniale committitur, ut et illa quae si non
jurat talia ubi non est peccatum peccandi. Ceterum promissio de-
liberata necesse est voluntaria, ac proinde votum dicitur esse sine
errore, ignorantia et dolo circa substantiam, quia ignorantia nulla voluntaria
unde si quis sine ordine suscipiat ignorans ei esse annexum, et
erronee credens esse annexum ad votum castitatis non tenetur
voto in voto quod nullum est, sed potest ex praesentibus talia
si talis in ordine praesentibus ministrare velit. Layman
C. 4. §. 4. c. 1. n. 5. si tamen ignorantia non versetur circa qualitatem

q̄ vovet p̄e aio vovendi aut se obligandi, p̄as illud veniunt.
in voto a p̄leari nisi metq̄ gravis p̄ excusaret, est nullu.
q̄ a vovet eū aio d̄ adimplendi graviter v̄ leviter p̄as pro
raae maā juxta p̄os l. 5. c. 2.

Q̄. 2. an metq̄ injuste incusq̄ n̄ irritat votu?

A. licet metq̄ sine ab in = sine ext̄o p̄veniens votu n̄
invalidet us ja dicitur ab in p̄e gravis et injuste incusq̄
dirute ad extorquenda vota, illud invalidat. Sa colligitur
ex c. per tabu. de his q̄e vi n̄abus caa fiat.

Tab̄ q̄a Deq̄ d̄ videtur velle tale p̄missioe acceptare
p̄ata nec acceptaret in p̄obq̄ si p̄i fuerit, et sane si
acceptaret videret approbator injuria et iniq̄iti. porro
votu d̄ multiq̄ dividitur en 1° in absolutu et q̄ditionaru
in d̄ cui n̄aba adq̄iti q̄ditio. 2da cui adq̄iti Sa ut vovens
nolit ee obligatq̄ nisi posita q̄ditione; q̄o a p̄ana apponit
de penale: ut voveo si lupro, me daturu etcera. 2do in
solemne et sim̄, illud a q̄o en p̄ciati acceptaoe Ecclia
p̄hibetate h̄b̄, ut votu p̄fessionis in alga religione appro-
bata, de votu castit̄is de multoru p̄nsia ordinibq̄ facis
ar̄arū. hoc v̄ a q̄o privat̄ suscipit, q̄e de p̄fessio
religionis n̄ approbata. 3tes in realeiq̄ p̄missio
res ext̄ona et in p̄onale in q̄o vovet actio p̄sona.

et in nichilo, sed et reali et personali, ut peregrinatio cum
 oblatione domi. 4to in expresse quod fit expressis verbis,
 et in implicito, quod fit quod exerceri aliqua actio cui est
 annexum votum, sic fit implicitum votum castitatis in susceptio-
 ordinis facri. ceteras divisiones ut supra tenoris nomen
 omittit.

Art. 2.

De materia voti.

Concl. 1. materia voti debet esse possibilis et in parte voluntatis. ratio
 colligitur ex natura voti, nam votum est promissio Deo facta cum
 intentione se obligandi ad aliquid praestandum vel omittendum: atque
 nullus potest se obligare ad id quod est in sua potestate: quia impossibile
 nulla obligatio potest esse.

Eng. 1. invalidum est votum non praestandi, nec veniale, quia spectata
 naturali huius fragilitate hoc est mortale impossibile: validum huius est
 votum vitandi vitia mortalia, aut certe venialia in specie determinata,
 et non adeo ardua ut quaedam modicum quod iurandi, mentiendo etc.
 imo secundum Layman hic c. 7. non validum est votum nullum potest esse
 plena deliberatione admittendi.

Eng. 2. invalidum est omne votum directe emissum de facto alieno.
 quia factum alienum non est in nostra potestate. unde filius non obligatur
 voto patris quod cum ad religionem pervenerat, Canonem a. g. strary
 illud est, si filius votum parentum ratificaverit, tenetur in

parentes adhibere constanti ac diligentia ad filij religionem
ingredi valeat, ad hoc enim videtur se obligasse.

Inf. 3. qd. mea voti in principio fuit impossibilis licet, postea
reddat. poiblis votu h' fuit sicut ista manus irritu. juxta reg.
jur. in C. 18. n. firmate brache semperis qd. de jure ad iuris
n. possib. qd. ad in juramentis et alijs similibz tenendum

Cond. 2. voti mea dicitur et moralis bona, seu dicitur ergo
gratu Deo. et coram cu. f. th. hic a. 2.

rao et qia votu fit in honore et obsequio Dei qd. nisi ei
gratu fit, ab eo minime acceptat, promissio a n. acceptata n.
obligat. hinc

Resolves 1° irritu est votu de opere peccatorio, imo pro-
mittere Deo se peccaturu, et si qd. promissu fit tunc veniale,
et grave peccu, cu. fit Dei gratia irritu.

2do irritu est votu de re indifferenti. excipit nisi ad
bonu finis a vovere intentu: unde multi hec voverunt n.
cubere lufibz alienis licitis, n. transire p. certa platea,
et qd. hoc sint occasio ad peccandu.

3° irritu est votu ob fine n. circumstanc nata vq. vovere
eleona vacare ob vana gloria ad gelicie successum
furti p. se h' talis finis n. p. caa finalis seu p'alis
motiva voverendi, sed tunc caa impulsiva et d'aria voverendi,

te validum est votum, atq. potius vacuum merito ob vana gloria captum. v. spor. c. 2. sed. 2. a. 47.

Cond. 3. votum dicitur esse de meliori bono ha. s. Th. hic a. 2. et colligitur ex 2. specie voti. scilicet q. gelus. n. d. ut id god vo- veti sit melius gelligit alio, si nullum votum valeret nisi facte de opere omni perfectissimo, sed tunc god dicitur ad gellig suo opposito, sed g. h. d. d. b. o. r. i. o. si votum dandi eleena, et n. d. d. n. d. n. vales, q. a. melius d. dare eleena, unde d. invalida s. vota omittendi opera bona de consilio honeste ludendi, moderate comedendi, n. g. a. vovendi, procurandi. Esau. q. q. a. eoru oppositu d. melius ad Deo gratig, s. h. p. accid. ob circumstas eoru oppositu n. ad Deo gratig, et si valida erunt talia vota. v. spor. hic n. 57.

Similiter votum nubendi ob eandem rason ordinariè d. invalidum p. accid. s. et valida ut si matrim. rei publ. valde sit utile, aut fiat ad liberanda virgine à se cognita ab infamia. Quia opera precepta p. d. e. e. m. a. voti?

Q. 1. affe. s. d. c. o. n. s. i. l. i. u. m. q. a. opera precepta s. p. grata Deo, imo gratiora oppositi.

Q. 2. q. id dicendum q. d. m. a. q. v. o. v. e. t. p. a. r. t. i. d. l. i. c. i. t. a. a. u. t. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. p. a. r. t. i. i. l. l. i. c. i. t. a. a. u. t. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. ?

A. si una ab alia n. dependeat. Ita ut v. g. licita ab illicita p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. a. b. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. s. e. p. a. r. t. i. m. v. a. l. i. d. u. m. d. v. o. t. u. m. q. u. o. d. l. i. c. i. t. a.

Religione
Causa
p. d. e. e. m. a. q. v. o. v. e. t. p. a. r. t. i. d. l. i. c. i. t. a. a. u. t. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. p. a. r. t. i. i. l. l. i. c. i. t. a. a. u. t. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. ?
A. si una ab alia n. dependeat. Ita ut v. g. licita ab illicita p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. a. b. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. i. s. s. e. p. a. r. t. i. m. v. a. l. i. d. u. m. d. v. o. t. u. m. q. u. o. d. l. i. c. i. t. a.

aut poibile parte, na ut tot axioma juridicu, utile p
inutile utiari n dicitur. gare qd vovet dare pauperi 100 et n
p nisi dicit hos 10 dare tenet. ite qd vovet peregrinacoe
obstante nudo errore aliove suspitioso modo tenet omnia
suspecta ad ista peregrinacoe. excipit nisi vovisset copulationem
et p modum unig se em vovet n corrues, unde in his attendenda
dicitur maxime iuris vocatis v. por. fustig de hac re. hic n. 67.
§. 3. hio qomodo vota nupt incompossibilia valeant?
§. 4. si unu sit alteriq in seditione adimleat meliq, dicitur
sit pesseriq. sed d. th. §. si ad agatia adimleat id
qod pign, §. q nec hoc siat, eligat unu pro libitu.

De obligacoe voti ad absolute qd conditionati.
Suppono qta subarios vovet ad actu virtuosu et meritoriu
abstata s. scriptura, vovet et reddite dicitur dicitur. §. 73.
imo qd ex voto factu longe majoris d meriti qd sine
voto factu, qia qd dicit qd vovet ad actu dicit, qd si daret
solum actu, sicut p qd daret hui act. §. th. qd ei daret arbore
cu fructib, qd qd ei daret fructu dicitur.
Concl. Votu iure factu obligat s. mortali ex genere suo, dicitur
Deut. 23 et psalmi i. thim. 2. de viduigra vovet qd hinc hinc
nupturientib dicitur: hinc dicitur qia prima fide irrita se-
carunt. unde bene dicit salomon dicitur dicitur dicitur dicitur

et multa promissio. Dixi ex genere suo, non levitas
maae in voto simpli. De intentio voveris ut si aliquid tibi se levit
se obligari velit excuset a pto mortis. ratio est quia votum est
lex quaedam privata a voverite sibi ipsi imposta. atque alia
leges non obligat se mortis in maae levit, neque est in gravi
si tunc leve obligat intendat legislator q.

Q. i. quid dicendum de illo qui dubitat de voto?

R. i. circa hoc prae statuerdas est quaedam regulas contra receptas,
ad in maae juramenti applicabiles. iam in dubio melior est conditio
possidentis.

2da obligatio praesertim gravida est potius ra-
stringenda quam amplianda, quia cum de obligatione agitur stricte
interpretatio facienda est. l. quidam ff. de verb. oblig. 3tia
dubitans an plerumque an minus, tenetur tunc ad minus: quia in obscuris
quod minus est sequimur.

4ta praesertim dicitur postquam statuitur aliquid
facere dubites an voveris necne, iudicabis te non voveris,
quia non tam facile est cito obliviscimur magne promissionis qualis
est votum. 5ta si verba quibuslibet a se facta non significant votum,
promissionem, vel pactum in dubio praesume te non voveris, quia
quod est factum non praesumitur.

6ta quod si verba quae ut praesupponit
ex se significant votum, promissionem aut pactum, in dubio praesume
te voveris, quia nemo censetur dicere id quod non habet in mente.

7ma dubitans an se levit vel se gravi voverit, inspicere debet
exigentiam maae, quae est maae alicuius legis divinae. apud

La Croix l. 3. p. 1. n. 382.

Q. quomodo sit faciendū voti interpretatio?

A. ad faciendū hoc modo ad obligatū iuxta circumstantiās quae vo-
vens debentale intendit. si is nullas dixerit, nec de eis
intioe qstus, attendenda sūt verba voti, factū ul scriptū ex-
plicentur servata verborū quiete et eoi intelligentiā. quā a
nec ex intioe voventis, nec forā verborū nec nāc mās voti
satis qstus qter votū obligat. Et vota interpretandū et
observandū ē eade mōe modo ad circumstantiās ac si qstus lex
Divina v' Ecclē. v. spor. l. 3. c. 2. sect. 3. & 3. ubi plures
cazū particularēs resolutos reperis.

Q. qd tempore vota impleri oportet?

A. qd vovens certū tempus aut diē praefixit vq. ieiunium
in vigilia Conceptionis B. V. ea transacta n' astig tenet
imō nec tenet praevēire: si a nullo tempus praefixū sit
dōt impleri qd primū comode p. ita vis. ceterum
si qd habeat comoditate nūq' tū ulterius et quid nobiliter
diferat, n' pcat n' veniales, mod' ab ill' periculo, ac
voti exēcutio p'hib' omittat. vid. Haberfl. tr. 9. d. 3.
a. 4. & 5. n. 59.

Q. 4 an voto spōrale possit aut debeat impleri p' aliū?

A. nōtōe qia voto spōrali factū spūm nōmīsit: qd factū
spūo satisfaciendū ē alieno. unde q' regit illud p' se implere

in tenet p aliu. imo nec p aliu p se p se. scilicet si
vovens ex parte intendit se obligare ad qd faciendi, aliud
cuius casu qd ipse d possit p se. aut votu talis conditionis sit
ut solent, alios impleri. ite si disjunctive voverit, se
v p aliu qd aliquid facere vq. audire missa q. satisfact
utroq. modo.

Ceterum de votis realibz sentiendum est aliter, haec em p adim-
plenda p aliu ad herede ad que transit res cu suo onere,
si videt vovens n adimpleverit. idem e de voto mixto ex ea
parte qd e reale, unde si quis voverit peregrinari ad locu
sacru ab ibi offerre donariu, si vovens sit mortuu n impleto
voto, haeres ad donariu manet obligatq; n in tenet solvere
sumptq; q; peregrinacoi d'viseq; impendi, qia hi stinent
ad votu psonale peregrinacoi. acceptu a legibz suu
pale.

Q. s. qd ad sit obligas voti circa ingressu religionis?
R. q; generatim inibz religionis votu tenet morale adhi-
bere diligentia ut in aliqua suscipiatur, adeoq; resultat ab
una parte alia adire deb. n in tenet pro admissione
peragere provincia sed satis e adire loca aliqua n inibz
distita: neq; tenet manifestare suu votu ut facitq; sus-
cipiatur. idem affe proportionalit q; qis certu ordine

ingredi vovet, susceptus a satisfecit voto si renitatur
aut egrediat, satis ex iusta causa: 1. causa a iusta scilicet 10
dupliciter juncta tristitia, anxietate diuturna. 2. si
adversus in religione satis cum tensore nung qfali sua
saluti. 3. si in religione nung cause observet regula.
4. moribus incompatibilis cum oneribus religionis.
Ceterum quoad vota conditionalia haec nota scilicet 10 vota con-
ditionalia non obligant ceptante conditione. 2. neque committuntur
si iuste vovens causa sit quod non adimpleta sit quibus dummodo id
non impediverit per dolum vel fraudem, quia fraudis nulli satis-
faciatur debet. 3. nung est si per fraudem non impediveris adhuc
proble est de voto non teneri. monet tamen Raynax abeundum
ad ad intencione voventis. vid. plura apud eundem l. a. t. a.
c. 4. et 6.

Art. 4. b.

De cessacione voti per irritacionem.

Nota est per totum iure obligacione voti non nung auctoritate
interveniente, id est si materia mutatur, vel si materia antea potius
honeste per se sit impossibilis, huius per se definitione conditionis a qua
dependebat. huc ad revocari cessacione causa finalis, ut si
vovisti peregrinacione pro obtinenda patri tuo salute, is
ante peregrinacione moriatur, et de hoc modo ulterius nil

occumbit notum. 2do tolli potest obligatio voti interveniente auctore.
 ritus hinc idem 3er : irritatio, commutatio, et dispensatio. notum
 de irritatio agens, postea de alijs.

Concl. 1. ois ille qui preestit dominativa ad precepta voluntas alterius, potest
 subditis alijs vota galidare, illa sunt pro lubitu sine ulla causa
 valide irritare directe. ita con.

Ratio est quia oia vota quae tali eduntur pendunt ex consensu alterius
 siquidem ex eorum interpretatione ceperunt hanc facultatem quod tunc gignere
 nisi superior contradixerit.

Dixi 1° valide non si sine causa irritet, prolix est quod satis potest
 veniat. 2do directe hoc est non velle et pronuntiare
 ut illa vota nulla sint, ita ut nullo casu obligatio postea
 reviviscat. unde

Resolves 1° quilibet pater et in eius respectu avus paterque tutor
 ino et mater et dicitur si tutor est, sed et in priorum respectu
 et pater et magister in hanc potestatem directe vota libero-
 rum impuberum irritare. ratio est quia hic sibi ceperit
 precepta totum voluntas.

2do vota religiosorum si de hinc novitionum ad non sunt potestati pra-
 tatis non exemta: ad sub predecessorum causa irritare
 potest pater contra eorum superiores, potest et abbatissa
 ac matres potest et eandem rationem, excipitur in votu trans-

Art. 5.
De comutacione voti.

Comutatio voti est substitutio alterius operis honesti loco eius quod
voto promissum erat sub eadem obligatione ad eam licitudinem duo sunt
observanda. 1° comutatio fieri debet ab auctoritate Ecclesiae,
sed de illa quod quod in quod fit comutatio est paulo minus bonum
et vel falsum quod dubitari de agitate boni, nam quod quod
in quod comutari manifeste est melius, id regitur auctoritate
superioris, sed si ita comutari propria voluntate auctoritate, quod
ad prolem quod extendatur quod quod est manifeste agere. Tenet
in excipiatur vota s. Offici reservata. 2° ad comutacionem
voti in agere regitur causa licet minor quod in dispensatione quod
dispensatio plene liberat ab obligatione voti, comutatio vero aliam sub-
rogat. unde si fit in melius nulla causa regitur, si in agere
sufficit operis causa ob qua videtur comutatio expedire. si vero in
palo minus regitur gravis ac notabilis molestia in implendo.
Ceterum si comutatio facienda est in quod notabilis minus, cum
hoc sit partialis dispensatio, de attendenda est eadem causa, quod
regitur et sufficiens ad dispensationem de quibus postea. sine illa causa
comutare votum in aliquid minus non potest illicitum sed sed est
invalide. Ita la Croix n. 126. verum quod essentia iudiciali non
se quod formare nisi quod prescribitur in seculis jurisdictionally

hij diocesis n. 16. hq. tenoris: sacerdotes q. vota in majora
aut magis Deo grata aut certe q. via Deo grata q. via
comutent, ratioq. libeat in illa comutase aut laboris aut impen-
sarum in solutione voti à penitente speudant, hæcq. fiat sine præ-
judicio tertij.

Porro oia vota specialia comutari esse propria auctoritate in voto
religionis facile constat ex dictis, eoque hæc sit longe præstantig. q.
q. 1. q. 1. an censenda sit malig.?

q. 2. an sit cog. peccatis à Deo gratig. hæc et ne, unde et si oras
sit q. præstantig. jejuniis aut gestase cilicij, ut in hoc ad gratig.
Deo magis expediens ad salute, carnis mortificand. q.

q. 3. an is cog. votum mutatu à populo primu implere si malit?
q. 4. an q. in eis favore facta à mutas cu tacita q. ditione si ei
placuerit.

q. 5. an comutatio fieri possit extra q. fessio?

q. 6. an prole ad id fieri posse. Ita suare q. q. auctoritate præscribitur
ut in q. fessio fiat.

q. 7. an q. libeat libeat comutandi?

q. 8. an q. libeat libeat ad dispensandi, cui et licet magis licet magis,
salta si magis inclup. sit in majori. ad n. extra.

De dispensatione voti.

Dispensatio voti dicitur quod sit absoluta quando obligatio ex voto
abstrahit a noie dei facta. ut sit valida requiritur iuxta cas
quod ius superioris nemo valide renitit sine causa ratiabili ut dicitur
in tract. de legit. casus a iuxta sunt sequentes scilicet si voto
aditum sit inordinabile aut in magno metu. 2da si ad sit notabilis
difficultas exequendi votum. 3ta si id exigat bonum ecclesie
reipublice. 4ta si vergeret in damnum corporale voveratis.

Potestas a ordinaria dispensandi quoad omnes prolati quod non
iurisdictione in foro externo. subdelegata vero religiosis
mendicantibus et specialiter de benedictinis ex gestione Mar-

tini V ac quoad alios quod eorum privilegia sunt. exci-
piuntur tamen 5 vota. Primum reservata sunt vota religionis asser-
vata, votum castitatis perpetuae, vota peregrinationis in terra sancta
ad limina apostolorum ad s. jacobum Compostellam. in ijs tamen solum
ob nupte ubi dispensatio aut saltem conmutatio Episcopi.

Quod circa vota reservata sunt notanda
1. quod cum reservata sunt apostolica dicitur de non reservari vota nisi
sint omnino libera, plecta, plene obligativa, absolute certo va-
lida. Ita suaver. unde vota ex metu et levi exhorta-
tionem, conditionata, penalia, dispensativa obligantia sunt veniale, dubia
non reservata.

Q. 2. speciales circa votu castis Papa reservatu nobis d; illud
 n reservari nisi si ppetuo, ppetuo et absolute omnimoda casti-
 tatis, sine abstinenti ab oi voluta delectat' venerea ta
 in=ga extra, Ta in=ga extra matim. Ita coher DD.
 unde votu assumendi p ordines, n nubendi, n fornicandi, n
 tangendi super muliere, n peccandi d'it' in gurgulis, offer-
 vandi castite, temp' limitatu. Ita vota disjunctive facta
 vq. aut castite, aut jejunij n p reservata. vid. La Croix l. 3.
 p. i. n. 544.

Q. 2. an si quis emisit votu castis ante v post matrim q tractu,
 regulares privilegiati possint cu tali dispensare qd peccatum
 et reddere d'it' s.

Q. 2. an dispensat' istu imperfecta, na soluto matrimo redit
 obligat' voti. Ita Henricus hic n. 64. licet a regulares ut dicitur
 possint dispensare in votis, in nra h' diocesi id ab eis mi-
 nime praticari pot, ea sibi votiva dispensat' recuperant ex q,
 unde ppetuo hanc ab eo excommunicare d'it' q, q' v' ea q' ppetuo
 fuerit abandere d'it' ut in solvendi votis potiq' utari comulac'
 ga dispensat' et extendat' ad temp' votu. unde pro voto
 ppetuo coher aliquid aliud Deo eq' gratu gantu fieri p
 ning' h' difficile in votu componendu atq' observandu,
 juxta monitu in p'cedis juridictionalib' q' tenet.

Leſſio 4.
De ſtatu religioſo.

A. i.
De cenſura ſtatū religioſi

et
Quina eum ingredi valeant.

ſtatū religioſū ē fidelium ad Xp̄nā charitatis, ſectioe ſen-
ſentium p̄ ſpontanea paupertatis, caſtris pau et obedientia vota
p̄petua ſtabilis ac ſocialis ordinale vivendi modū ab Ecclia
approbatū. Ita J. Galens. t. 7. l. 2. ſect. 1. v̄ aliter.

ſtatū ſfectionis p̄ tria vota p̄petua agerenda ab Ecclia
approbatū. ad eiq̄ cenſura reguntur. 1.º vota ſollemnia
caſtris, paupertatis et obedientia. 2.º approbatū
ſpecificis ex c. ii. de religioſi domibz.

Nota 1.º antiquitas n̄ fuiſſe nequa approbatū ſpecificis. ad in Conc.
Lateran. ſ. ſnoc. III. hoc approbatū ul̄ nequa decreta ē. unde
paſſet vota religionis n̄ approbata iſto facto ē irrita, uti
vota paupertatis et obedientia, ad vobis et votū caſtris,
quia n̄ cenſet Ecclia acceptare illud nōc̄ Dei, q̄d̄ ſit in
religione q̄d̄ n̄ approbatū.

Nota 2.º q̄nvis ſtatū religioſi reguntur p̄ ſollemne votum
in q̄d̄ q̄d̄ cenſet ſtatū religioſi, ſeu religionis loquuntur t̄n

Solus de religione sicut jus antiquum, nam de jure novo constat ex
Bulla Greg. XIII quae incipit, a ceterante Dno. jesuitas vere est
religiosa quia emittant vota solennia, atque adeo solenniter
votorum ad de centia religionis.

It. in quo consistat solemnitas votorum?

It. in eo quod religio in ordine a seculo assuetudine approbata juxta
formula ab ecclesia praescripta emittat sua vota sollemniter
statendo ac obligando seipsum irrevocabiles religioni, et vi-
cissim religio sicut dicitur se obliget irrevocabiliter de re ipsa ad sol-
vendis aut irritandi votis ab eo emissis. Ita J. Gall. hic
Dub. 2. unde vides cur vota edantur a Patribus Societatis
Saepe in professione sunt duo vincula, quia nimirum ordo seu societas
vicissim se obligat in partem ad relaxanda vota sociorum.
Porro in religione ingredi possunt quae sunt sui juris, quae a alteri
sunt obligati ad partem nisi de illius consensu.

H. 2.

De Novitiatu ac professione.

Nota professione alia est expressa, alia tacita. expressa
est cum quis ubi aliqua formula professionis quae a iure seu sacraliter
tacita professio fit sicut per se ferendo per triennium novitium professio-
rum religionis. 2do si tali novitio fuerit faciat aliquid quod professionis
procurat. 3tio si in religione in qua non est distinctio legitima professionum

et novitiorum, Sferat libit, totu aũ. Tot tu hoc fieri
aio proficendi. vid. J. Gall. to. 2. sed. 2. D. 3.

1. qd requiritur ut professio sit valida?

1.º abas legitima et qida sedecim añorũ completorũ ita Trid.
p. 25. c. 15. ubi præterea qd professio a antea facta sit nulla,
nullaqz induat obligacõẽ ad aliqz regulã v religionis v ordinis ob-
servacõẽ, aut ad alios quoscũqz effectũ. 2.º requiritur integer

aũq probatis post sumptũ libitũ et qida de momento ad momen-
tu, ita ut eo n̄ inleto professio sit nulla, et prælati admitt-
teates aliquã ad professioẽ peccat mortales, et insuper mendicantes
sunt excoicati, suspensi ab officio admittendi ad professioẽ
c. n̄ solum de regular. in 6. absoluta a integro aũo v ad

professioẽ sit admittendi v e monio expellendi nisi iusta caa
dilatõẽ excusarint, et p. 29. verbo alqz laborarent, si abas dicit,
si in probacõẽ n̄ uno p̄fecerint. Tot vere aũq e qd p̄tingit p̄
coicõẽ licet glosa apud adonũ qd trauit sentire videat. itea

tot fieri in libitũ ac in monio, sed in hoc p̄ dispensare superior.
vid. J. Gall. c. l. 3.º requiritur aũq professioẽ id e se vere

obligandi, id e si a qis fide professioẽ, tenere deponere fic-
tioẽ v egredi delectũ p̄qz fisione corã ordinis superiore.

4.º ut n̄ qtingat error circa substantia rei promissa. s. ut n̄
interadas netqz gravis iniuste incussqz ad extorquenda professioẽ
te em irritate professio. c. placitũ de his qd in melius qd idem
dicendũ de metu reuerentia p̄nta J. Gall. 6.º ut sit

Ad quid teneatur religiosus vi voboru.

Quamnam obligatio q̄ habeat religiosus vi voti paupertatis sufficiēter
habet in jure can.

Circa votu castitatis vō nihil hūc occurrit specialiter notandum
nisi q̄d de p̄t̄u deliberatum q̄ tra. 6. p̄cedit q̄ teneat
et p̄le malitia. Sicut restat t̄m q̄da de voto obedientia
explicanda et nota. et quid 1.º religiosus vi obedientia ob-
ligatur ad servanda regula juxta vi obligatio in unagq̄
religione recitata. 2.º ad obediendum superiori precipienti
juxta regula, regulariter t̄m s̄b veniali, nisi superior
graviter obligare intendat, q̄d colligi pot̄ q̄d ubi verbis gra-
ve obligatio importantibus ul precipio in virtute obediētia, in nos
Dei q̄ in dubio de p̄t̄e superioris aut licet dicitur rei precepta
presupponit s̄d pro superiore.

Dicitur a precipienti juxta regula na superiori precipienti preter
regula aut supra regula, ut in hincula auctoritate d. Obediē-
tia, ut ait s. Bern. l. de precepto et dispens. c. 8.

Et si superior est eiq̄ cui manū d. t̄m d. q̄ t̄ra precipi-
unt, cuius obediendum?

Et subdit t̄m teneri obedire superiori in p̄t̄ibus ad regula
et ordinis salubra. t̄m q̄a in manibus superioris vovit

obedientia sui regula. in his v^o q^o spectat ad disciplina
ecclesie obedienda est ego. ratio est q^{ia} q^o ad illa superior ipse
est subjectus.

Q. 2. utrum religio sine obedi^e Praelato precipienti mere
atur infernos?

R. teneri si precipiat indirecte, id est si superior precipiat
actu externo q^o sine interno p^oss. hanc d^o N. unde p^oditq^o j^oss
pro alio facere parat, tenetur hanc intus pro eo illud applicandi.

Q. 3. an religio sine peccatis tenetur obedire preelato precipi-
enti ut peccatis laborantibus inserviat?

R. esse si infecti peccatis sint q^ostrates, q^{ia} hoc spectat ad q^oservat^o
sancti religio: sequitur si extranei, q^{ia} preceptum est supra regula.
vid. f. gal. hic f. 5. d. 3.

Q. 4. an q^o religio sine regula q^oservat^o laxata est, tenetur
religiosi sine obedi^e illa in suo pristino rigore servare?

R. si religio sine professos nulla q^oservat^o excusari posse q^{ia}
tenetur implere sanctam regula q^oalia consenti q^o ad hinc
vota religionis spectat, ad aut q^o ad eorum observat^o
valde q^oducit, moraliterq^o veria est judicant. nam sine salub^o
regulari vita q^o professus nec rigora nec q^oss. hanc p^o.

Q. 5. in accidentibus observantibus prout sunt jejunia, stricte
sunt q^oservat^o q^ostraria excusari possunt, nec ad hoc q^oss.

De consuetudine inmemorabili, sed satis et ut consuetudo tenet per tem-
poris gantia et tot ad alias leges et statuta abrogandas. Ita s. th.
Ar. 3. s. c. generale aut si gora et leges condere velent regu-
la collapsa ad pristinum statum reducere, tenentur professi
et reformae accipere nisi expresse intendissent in sua
professione ad aliam servare quae se servabat ut ex consuetudine
doctus sanctus. res etiam et in professione quod expresse aliud
intendit professus, cessante se voluisse obligare ad procuranda
illius religionis observantia, ad quod cum maxima necessitate sit regu-
la in pristinum statum restituta ad hanc procuranda et ad im-
pedienda se tacite obligare censetur et ita Herings.
s. gal. vs in pto videtur admittere hanc doctrinam in quibus
regula non est legitima consuetudine mixtata.

Art. 4.
De potestate palatorum quae subditos: sed de asportatis
hug. tivis, ejectionis, et clausura.

Et. 1. quod sit potestas palatorum quae subditos?
S. Palati habet plenam jurisdictionem in subditos suos: unde
graviter delinquentes possunt puniri penis quae corporales, quae
subditis ad gravissimos delictos rursus ab eis absolventur
inter corporales censentur carceres et poenae, excommunicatio habitus
religiosi, expulsio ex carceribus. inter poenales numerantur

et aut moraliter intolerabile defectu in sui admissione
relinquens, ut si qd morbo epileptico aut terra labo-
raret, poterit expelli. Ita color. licet a c. finale de regu-
laribz praecipiat ut eijcti revertantur, legitur tamen de ceteris
sine caa, ut intervelat adierit.

Quod eijctus tenetur ad vota obsequia qia in d. finit ed reli-
giosa. Ita tenetur se corrigere ut iterum suscipi valeat qia
in professione fide dedit religiose vivendi, rediens a admit-
tenda ad in eodem loco et gradu. De regisq tenetur revesti-
tationem excoriorari debet.

De qd observandum sit circa clausura virorum et mulierum.

De qd mulierum ingressu circa mulierum ingressu in Maria,
virorum prohibendum Reg V et Greg. XIII qd pena excois
viro factis incurrenta, et admittentes eas incurunt pariter
excois suspensio a divinis, privatio officiorum, et in-
habilitate ad divina officia. hoc a mulierum veniens solo fe-
mine habitus usq raris et salua si sint puberes. excipiunt
ta regina, principissa praesertim in suis territorijs cum comi-
tatu. De fundaticis moniorum. Ceterum ista constituta
in qd ubiq in eo rigore recepta ut Layman docet in ha certu ad
ingressu mulierum in claustra virorum regularium qd pto mortis
aut excois censura prohibita est, cui opinioni faves ad eod
Layman relatis favel, modo circumstantia pravi finis, scandali q.
excludantur.

Q. 2. an professa cogens sint religionis ex Bulla Pij V
prohibeat extra claustra egredi nisi ex causa incendij,
infirmis. R. p. Epus cognita et approbata in scriptis.

Q. 3. vin regulares ad tenent servare claustra stricto
ac pmo pariete, unde si sine licentia ad longu temp exeat
peccat mortali, sed si exeat post una aut altera hora
reversari, sed si non exeat culpa veniale. locq. clausu-
ra is d. q. pariete muro v. parua clausa ita q. finet
ut intra ea secularibz accepta n. pateat.

Appendix.

De observaa ac pietate intr majores
ac minores.

Religio et pietas qdoy promiscue usurpant, et quemadmodu
religio praescribit cultu et reverentia qd Deu et sanctos, sic et
pietas ostendit qdoto majores colendi st.

Art. 1.

De obligacoe filioru qd parentes.

Concl. 1. filij parentibz obligantur ad amore. d. certa et ex
jure naturali deducit. unde

Resolves 1.º eis fore bene velle falte n. v. e, nihil male volendo
optando imprecand. q. adeo ut si pravo et liberato affectu in
illos serant, graviter pecc. v. q. morte eis imprecant v. alio

si percutiant ed leviter, v. si liberate laevit brachium
 v. instrumentum ad percutiendum. 2do si aio liberato ad grave
 ira provocent, verbis q humiliois v. salibz qibz sciunt graviter
 offendendo. 3. ho si maledicta, qviba q in eos injiciant, si
 despiciant, v. nolent agnoscere, qia pauperes, rudes v. 4. si in foro
 externo ed de vero crimine accuset. Ceterum circa peccata
 filioru qd parentes cape duas regulas vofles. 1a de odii, injuria,
 irreverentia, q contemptu, qd in aliu proximu censet modicis v
 levis, gravis d in parentes, et qd censet gravis in aliu proximu,
 summa d in parentes et qualificata, ut pole adversus chariti et
 pietati. 2a d qia post Deu primz gratz qvictionis ad nos
 d parentu, ac proinde odii, injuria, irreverentia q ipsi illata
 sempr ceteris paribz gravior d qd illata alijs.

2da qdcaz filij absq iusta caa liberate aliquid agit v. omittit
 qd aliqsi f se malu n fit, ex qd in se lib graviter offendentes
 parentes v. qvittantes, aut forte ed natura nimia ira q
 ipso factu pced mortali qvta amore, obedientia et reverentia pa-
 rentibz jure naa d vobis.

Art. 2.

De obligaoe parentum qd filios.

Concl. 1. parentes, qd noe ed illegit ascendentis vq. avus,
 proavq. tenent gravi obligaoe juri naali filijs exhibere

amore. rās d'umitr ex ipsi viperibz natis legis,
q̄ oīa aātia s̄q̄ suos diligunt, hinc p̄cand̄ parentes pro
rācī māa et mother iō s̄ filios gravi et injusto odio pro-
legant. 2do s̄ ijs seris maledicant. 3to s̄ in gravi neſſe
n̄ succurrat, mala eorū et damna corporalia i' p̄ſſia n̄
avertant eū p̄iū. 4to s̄ eos nimis dure tractent q̄.

Concl. 2. parentes tenentur libris providere de salute cor-
porali. d' h̄erū cetera ob eandē rācī. unde

Resolv. 1. p̄care p̄tres q̄ tempore menſtrui, aut im̄portūis
comixtionibz vacant, cū exiſtenti periculo abortū aut proliſ
virtute q̄cipienda.

2do p̄tres q̄ in gravissimū damna s̄q̄ dixerūt uxores
p̄gnantes.

3to Matres q̄ p̄gnantes currūt, saltāt noxia edunt, nimis
laborant. q̄ ea q̄ p̄videt̄ noxientia s̄q̄.

4to q̄ negligunt filios p̄ se lactare, sed in d' n̄ iſſi veniales.

5to s̄ diligentiā p̄ſſe d' eorū n̄ impendant ut q̄ſervent
v̄ agitent bona q̄ibz filij alantur, h̄beatq̄ h̄ereditate
s̄d̄ s̄m̄ p̄ſſe.

6to s̄ sine legitima cāa filie dote negent, s̄ filium ex-
heredent v̄q̄ q̄ia ipsi invitis nuptis licet se indigna q̄.

Ceterum sicut filij tenentur dimittare religioſe ad ſervendum
parentibz, ſi vicijſim parentes eandem ob reſte filij relinquere
debeat.

Concl. 3. parentes tenentur ad edicendum ſpeciales liberis providere de
ſalute ſortis juxta illud Eccli 7. filij tibi ſc. erudi illos et curra
illos a pueritia iſſorū. tunc graviter peccat 1° ſi gaudet in iſſis et
n̄ curent ut bonis moribz imbuantur, ſc. rudimenta addiſcant. pravas
ſocietates vitent, ſacramenta frequentent, a vitijſis ſe abſtineant &c.
2do ſi occasiones peccandi ab ipſiſ devertant i in locis aut domibz ſuſpec-
tis habitare permittant. 3to ſi malo exemplo iſſiſ depravant iſſiſ pru-
denter n̄ caſtigent.

Et an filij aliquo poſſit a patre poſſit exhereditari?

ſi aſſe ſi ad ſind juxta caſuſ garrū ita recenſentur in jure poſitivo.
1° ſi manū graviter in patre injecit. 2° ſi accuſet extra caſus
proditionis patrie i Principis. 3° ſi q̄tumolia gravi afficiat. 4.
ſi cu maleficiis ſe intermiſceat. 5. ſi inſidiat vitā patriſ. 6. ſi
patri� uxore ſe noverca violet. 7. ſi in judiciū deſerat Patrem
ad eiq̄ gravi danno. 8. ſi regiſtrū i patre inchoſo filij iſſiſ filiaſ
iſſiſ n̄ adjuvat. 9. ſi prohibeat patri� teſtari. 10. ſi hyſtrioniana
exercet. 11. ſi patri� offerant. 12. ſi ad nuptias filia minor 25 annis
luxurioſe vixerit. 12. ſi parentis ſorte furioſi filij cura negle-
xerit. 13. ſi eundem captivū n̄ redimat. 14. ſi fiat hæreticus
patre exiſtente catholico. ſed hæc ultima aut ſores pro-
judicantur ad in pace germanica.

Nota tñ qd hã caõ nuda locu hbeant ubi filij aliunde n hnt
unde vivat, na ei alimenta debent jure natõ qd à jure civili
minime abrogari p. casu qd dicta pãrentu qã filios
ad hntu qã pãrentes obligat, proportionalitã qdã pã da af-
cendunt et descendunt in linea recta licet fastidit pã
n ta archa inter hos ac idos ad obligat. vid. spær sed. 5. n. 64.

Art. 3. 43

De pietate & obligatõ tutoris & pupilli, conjugũ
ac collateralũ consanguineorũ.

Concl. 1. tutor seu curator tenet pupillus amore et cura in
corporalibz & spiritalibz adhiberi.

raõ d qia pã loco pãrentu unde d eos proportionalitã d d ac de
pãrentibz pãris imo si bona pupillorũ dissiparent aut negligentia
sua perire sinerent, n dnt pãrentes qã pietate, sed et qã justia
ad obligatõ respiciõis. ex qd ad legibz pupillos vicij pã teneri
tutoribz suis exhibere amore reverentiã et obedienciã in ijs
qd quernunt tutela sua adeo ut in ijs deliberate inobediẽtes
pcent mortales juxta modos supra dictos.

Concl. 2. uxori in ijs qd spectant ad domũ gubernatõ et bonos
mores tenet obediẽce marito, hic vò uxore n ad serva sed
ad sociã tractare.

raõ pã qia maritũ d caput ac proiade qdã dominũ
nãale n rãspoliticũ hnt.

1. ad 2. d. q. prima n. de capite c. sed de talere formalis
 2. ut n. d. tractari ut ancilla nec ut domina sed ut facia,
 ea q. sequitur quibus sese mutuo amore ac reverentia bene com-
 plecti, major tamen reverentia marito d. h. unde pat. uxor mortalis
 1. si in ea gravi n. obediat marito precipienti aliquid in quibus
 superior, aut eo spreto imperium sibi vindicet. 2. si
 suis viris ac verbis ad blasphemiam provocet sciens aut scire
 debet esse ex talibus taliter provocandi iri. 3. si quid nobile
 extra bona paraphernalia alienet absq. licentia mariti.
 4. si maritum peccat nisi id faciat defendendo se cum
 debita moderate, alioquin ad grave illi infert injuriam ob
 superioritatem. 5. si sine iusta causa debitu neget. sed peccat
 an mortalis peccat uxor si virum suu nollet sequi cum ex una
 civitate migrat in aliam in q. vult ea ducere mutando
 domiciliu. ^{quod} si affe Reginaldy ad coior, itaq. a nisi antea
 pacta fuisset de domicilio n. mutando. peccat ad graviter
 maritum 1. si indifferet et sine sufficienti causa peccat
 uxore. 2. si humiliter ea afficiat aut injurijs de se a verbis
 ad infamandu. 3. si absq. legitima causa avocet ea a pijs
 exercitijs, sed ut plurimum d. h. venialiter. 4. si nollet eam
 alere excipere nisi ex impotia excuset, aut uxor pro culpa

à viro recedat. 5. si graviter negligens sit in qu-
bernaoe rei familiaris. 6. si sine iusta caa uxori non
cohabitabit aut dia abijt.

Concl. 3. consanguinei collaterales nimirum fratres sorores et
alii q sanguinei et affines tenentur sibi invicem exhibere amorem,
reverentiam et auxilium in necessitate iuxta ordinem graduum ac charitati-
et certa et distincta ex ipso iure naturali. prout iuris et quidam
explicata malitia ab ipse qtra charitate et pietate si sibi
negerit auxilium in gravi necessitate v. gravi odio irreverentiam
sepe efficiant. 2do prout graviter qtra pietate si ad ordina-
ria seu cor pariter laborant. succurrere negligant v. q.
non praebent alimenta, si frater ea v. soror v. simili q sanguineus
abunde habeat non potest, et si sua culpa bona sua amittit
et dicitur per. Ita adorig. p. 2. l. 2. c. 40. populus tamen eis aditum
pro eorum correctione alimenta negari iuxta for. sec. 3.
n. 66.

Dices. pietas dicitur quod sit virtus quae dicitur honor et obsequium
deservit ipsi quod possit deum per praecipui nostrum orbem auctores. atque
q sanguinei non solum ad se invicem sui orbem auctores. quod virtus
pietas inter eos locum habere non potest.

Ita quod in consanguineis aliquid sit parentum, ac proinde sibi haec ratio
ac proinde sibi haec ratio

Si an liceat qis ab ingressu religionis abstinere ob indigentia alimentorum qd frater v soror petunt.

Ita qd si sit extrema v qd extrema, scilicet si sit huiusmodi gravis ad aliquid momenti, ad hoc jus pro tali causa huiusmodi compedit parentibus.

Art. A
De observantia qd superiores.

Nota. observantia dicitur qd sit virtus qd dicitur cultus exhibere superioribus et alijs q nos gubernant, actu v potestate. differt a pietatis virtute in eo qd haec deservit cultum parentibus tunc post Deum atq ac aduocatis nra principijs ita vo deservit cultum superioribus tunc principijs gubernantibus.

Concl. superioribus virtute observantia dicitur generatim a subditis reverentia et obedientia in oibq atq eand pstat. et officium se extendit, quemadmodum et ipsi vicissim subditis dicitur amore et officij sui administratione. et certa et deducitur ex 4 precepto Decalogi. De Hebr. 13. obedite preceptis vris et sibi iuramento eius. Itaq adiu detractione, injuria p. qd Patres spiritus et gravia peccata contra charitatem et observantiam. unde circumstantia psona explicanda e in qd sequitur.

Si qd sit obligatio Parochorum qd suos subditos?

Ita qd ex jure cui parochus incumbunt et id qd prius habet in Trident. s. 23. in Decretis de reformatione c. i. ubi de jure dicitur ea dicente. p. de respicere suove gregi assistere. 2. et pro suis oibq sacrificium offerre juxta aliquos singulis factis, juxta alios sing.

1. In veriore a seculo arbitrio boni viri. 2. si habeat
quinque Beneficia, minus si senex. 3. In administrare sedulo
sacramenta. 4. In concionari rudibus, in fluere per se in salutem
singulis diebus Dominicis et festis solemnibus. 5. In dare
bonum exemplum alibi alijs. 6. magna cura habere pauperum,
unde sequitur quod habeat gratis tales sepelire, et quod comen-
data habeat hospitalia. 7. In frequenter visitare infirmos.
8. In admittere sub plura Beneficia curata et tenuissima,
juxta idem Arit. s. 24. c. 17 de reform. 9. corrigere publica
vitia et peccata suorum subditorum si ea dixerit ergo. 10. In obsequio
synodo Episcopi ac ipsi Episcopo.

Nota hic breviter majorem Parochum ad obligandum catechizar-
di quod concionandi. uti eis docent, et ad illud pro pueris quod ingratum
siverunt, sed et pro adultioribus uti quod scilicet non facile
obliviscuntur. unde cum fructu concionabitur Parochus si frequen-
ter de virtutibus, peccatis, sacramentis et sermone habeat.
plura vide apud la Croix l. 3. p. 1. n. 756. et seq.

O. A. M. D. G.

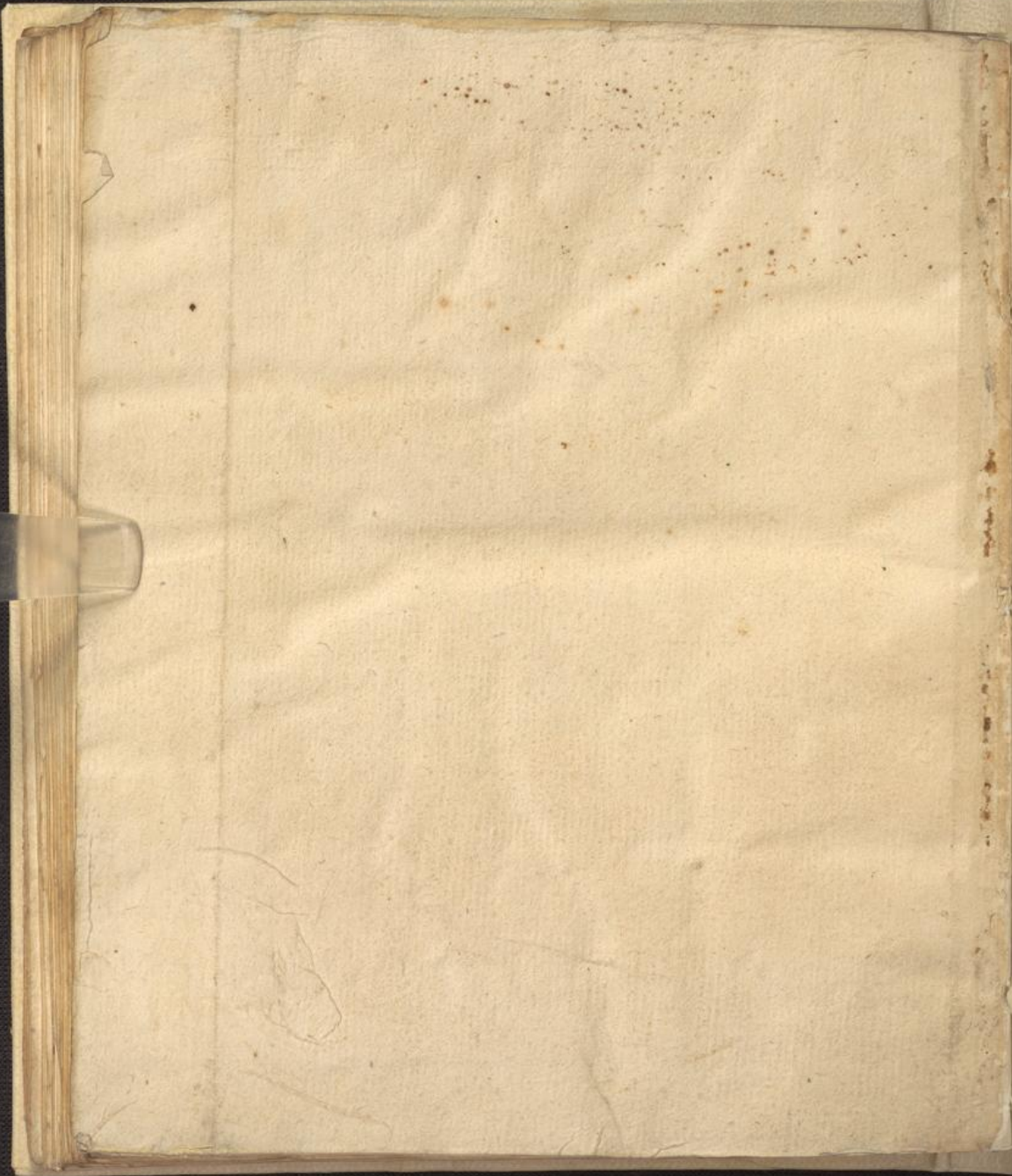

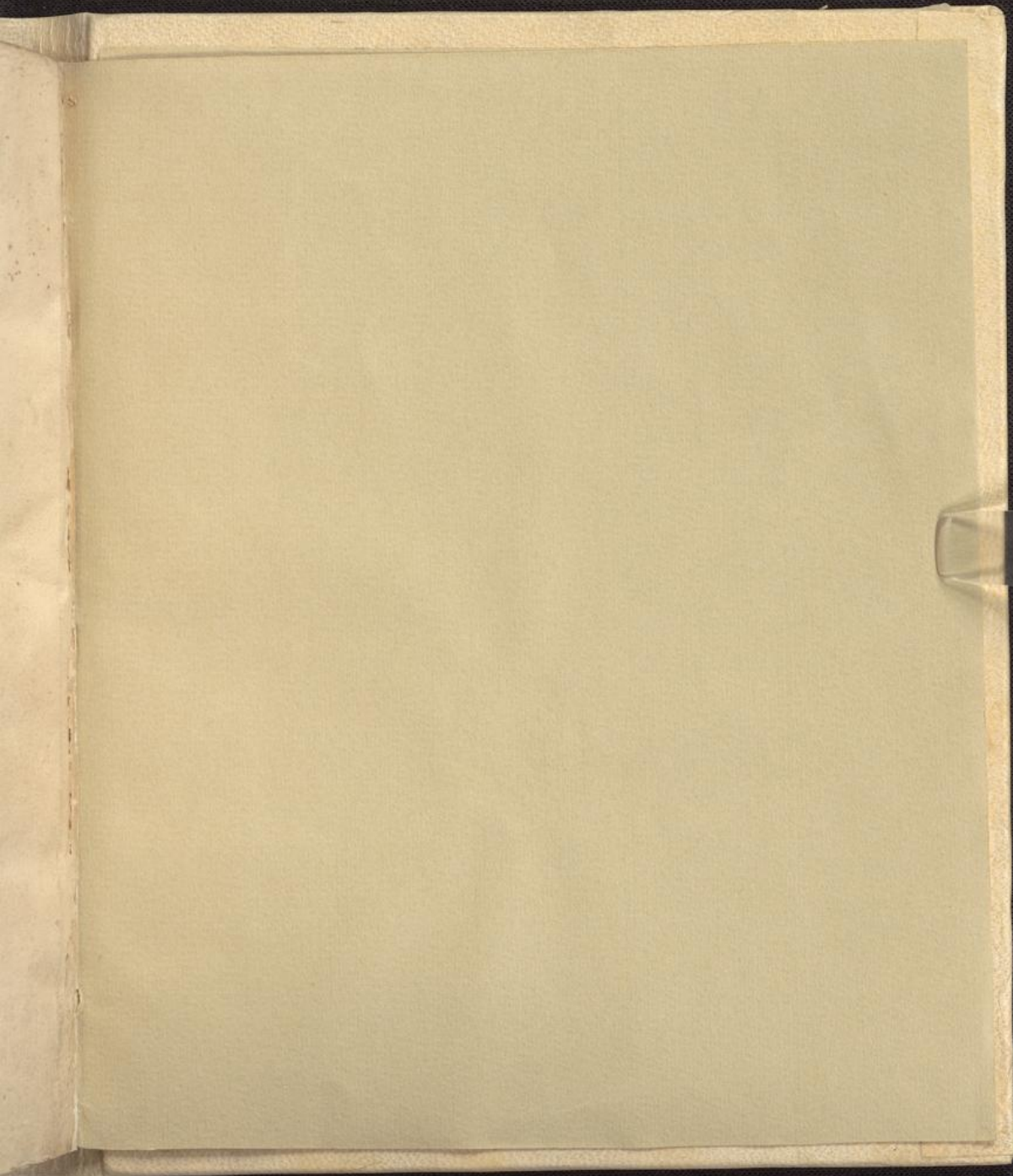

75

D

M3 + leer 2 Bl. 18,5 x 15 cm

M3+6

Copyright 4/1999 VxyMaster GmbH www.vxymaster.com

VierFarbselector Standard - Euroskala Offset

x 15 cm

D